

GEÇİM KAYNAKLARINA ERİŞİM ve EKONOMİK KATILIM KONFERANSI

SONUÇ RAPORU

11-12 ARALIK 2019
İSTANBUL

THE LIVELIHOODS AND ECONOMIC INCLUSION

GEÇİM KAYNAKLARINA ERİŞİM VE EKONOMİK KATILIM

Konferans Ekibi

Hazırlayanlar:

Muhammed Bahri Telli
Lemi Karaca

Organizasyon Ekibi:

Muhammed Bahri Telli
Ezgi Yazg  l     zt  rk Alqassab
Lemi Karaca
Tuğba Bakırcı
Nilüfer Sayılan
Nilay Bodur
Aras   rgen

Raportörler:

Merve Seda   evik
Sedef Oral

Konferansa Katkı Sunanlar:

Aynur Marangoz
Mustafa Berk Kaya
Berna Fatmaoğulları
Erhan Zelluh
Özge Arslan Coşkun
Ela   r  z
Seda Karakaya
Özge Kantarcı
Hülya Apaydın
Oğuzhan   ztanır
Beytullah Akı
Yusuf   elik
Nur Musa
Mohammad Ramazan Hayek
Noor Alhabesh
Khalid Farhan
Hussain Kadro

Grafik Tasarım ve Redaksiyon:

Deniz Erg  ner

Yönetici Mesajı

Dünya genelinde 200 milyondan fazla kişinin insani yardıma ihtiyaç duyduğu ve yaklaşık 70 milyon kişinin ise çeşitli sebeplerden ötürü yaşam alanlarını terk ederek hareket halinde olduğu bilinmektedir. Güncel verilere bakıldığında Türkiye, dünya üzerinde en yüksek mülteci nüfusuna sahip olan ülke konumunda bulunmaktadır. 2011 yılında başlayan Suriye Krizi sonrası milyonlarca insan Türkiye'nin de içinde bulunduğu birçok ülkeye geçiş yaptı. Türkiye'de resmi olarak geçici koruma statüsüne alınan Suriyelilerin sayısı resmi verilere göre 3.6 milyondur. Bu sayının yaklaşık 1,2 milyonu ise 18-30 yaş arası gençlerden oluşmaktadır. Türkiye'de hayatlarına devam etmeye çalışan bu gençlerin ekonomik hayata uyumu ve geçim kaynaklarına erişimi ile ilgili problemler çözülmesi gereken temel konuların başında gelmektedir. Gençlerin ekonomik ihtiyaçlarının neler olduğu, ne derece karşılandığı, geçim kaynaklarına ulaşabilme yollarının iyileştirilmesi ele alınması gereken başlıca konular arasında görülmektedir. Geçici koruma altında bulunan gençlerin güvenceli iş fırsatlarına erişmesi ekonomik katma değer yanında eğitim, sağlık, güvenlik, sosyal uyum gibi birçok ihtiyacı da sürdürülebilir bir şekilde çözebilmektedir.

Mevcut durumda geçici koruma statüsüne sahip Suriyelilerin çalışma hakkı Geçici Koruma Yönetmeliği ile hukuken düzenlenmiş olsa da iş piyasasının ekonomik içirme konusunda güçlenmesi, işveren ve çalışan için düzenli, anlaşılır ve güvenli bir iş ortamının oluşturulması, farklı sektörlerdeki işverenlerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilecek daha vasıflı, aktif ve üretken iş gücünün piyasada olmasını sağlayabilmek adına önemli olacaktır. Gerçekleştirilen bu konferansta Türkiye'deki genç Suriyelilerin geçim kaynaklarına erişiminin önündeki engellerin fark edilmesi, ekonomik uyumun nasıl gerçekleştirilebileceğine dair farklı bölgelerdeki iyi örneklerin incelenmesi ve istihdam olanaklarının artırılmasına yönelik çözüm önerilerinin paylaşılması amaçlanmıştır. Kamu kurumları, yerel yönetimler, uluslararası kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin katılıp; sunumlarıyla katkı sunduğu konferansta konferansın öznesi olan gençlerin de bilgi ve deneyim paylaşımları için alanlar yaratılmıştır. Türkiye ve dünya genelindeki aktörlerin konuya yönelik iyi örneklerini ve uygulamalarını paylaştığı bu konferans alandaki tüm paydaşların katkı sunduğu ve genç mültecilerin geçim kaynaklarına erişimi ve uyumu konusunda önemli çıktılarının elde edildiği bir platform olarak bu alanda gerçekleştirilen önemli çalışmalar arasında yerini almıştır.

Muhammed Bahri Telli,
Genç Mültecileri Destekleme
Programı Yöneticisi

Yönetici Mesajı

Suriye savaşının başladığı 2011 yılından bu yana, UNHCR tarafından kayıt altına alınmış rakamlara göre, 5,2 milyon Suriyeli; Irak, Ürdün, Lübnan, Mısır ve Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmışlardır. Türkiye'de Geçici Koruma Rejimi kapsamında temel ihtiyaçları karşılanan 3,5 milyondan fazla Suriyelinin, bir kısmı kamplarda ancak büyük bir çoğunluğu da kentlerde ikamet etmekte ve yerel halk ile iç içe yaşamlarını sürdürmektedirler.

Mevcut konjonktürde, kentlerde yaşayan 15-30 yaş arası Suriyeli gençlerin büyük bir kısmı ekonomik gerekçeler nedeniyle eğitimlerini bırakmak yahut ara vermek durumunda kalmışlardır. Uzun mesai saatlerinin olduğu, kayıt dışı işlerde çalışmak durumunda kalan bu gençlerin hiçbir güvenceleri olmadan çalışıyor olmaları ise temel insan kaynaklarına erişimlerini kısıtlamakta ve formel geçim kaynaklarına erişimleri konusunda önemli soruların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Save the Children Türkiye Ülke Ofisi ile Toplum Gönüllüleri Vakfı ortaklığında ve Alman Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) finansal desteği ile 11-12 Aralık 2019 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen "Geçim Kaynaklarına Erişim ve Ekonomik Katılım Konferansı" nda İzmir ve Hatay illerinde

yürütülen saha çalışmalarının verileri ve analizleri toplantı katılımcıları ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. Farklı ülkelerden kamu kurumları, yerel yönetimler, uluslararası kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin bir araya geldikleri konferansta; genç mültecilerin sürdürülebilir geçim kaynaklarına erişimleri, karşılaştıkları engeller ve kısıtlamalar kapsamındaki çalışmalara, analizlere ve farklı ülkelerden iyi uygulama örneklerinin sunumlarına yer verilmiştir. Konferans kapsamında, mevcuttaki ihtiyacı tespit etmeye yönelik saha çalışmalarının sunulduğu oturumlar ile gençlerin iş gücü piyasasına katılım yöntemleri, talepleri, ihtiyaçları, tercihleri ve paylaştıkları deneyimler aracılığıyla yaşamlarını, perspektiflerini ve iletişim ağlarını daha iyi anlamak imkânı ortaya çıkmıştır.

9 yıldır devam eden savaş ve insani krizin ulaştığı noktada, mevcut istihdam politikalarının yeniden derinlikli şekilde ele alınması gerekmektedir. Genç mültecilerin farklı ihtiyaçlarına yönelik seslerini duyurabilecekleri platformların yaratılması için kamu kurumları ve insani yardım organizasyonlarının, geleneksel mülteci yardım ve destek programlarını yeniden ele almalı; uzun vadeli, sürdürülebilir ve Suriyeli genç bireylerin güçlendirilmesine yönelik programlara odaklı; kendi kendine yetebilen bir model oluşturulması ve bu kapsamda kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin işbirliklerine ve bu işbirliklerinin geliştirilmesine imkan sağlaması zaruridir.

Ezgi Yazgülü Öztürk Alqassab,
Save the Children Türkiye
Ülke Ofisi Proje Yöneticisi

PROGRAM

11 Aralık 2019

Açılış

Murat Çitilgölü, Toplum Gönüllüleri Vakfı
Oben Çoban, Save the Children International

Genç Mültecilerin Durumu ve İhtiyaç Analizi

Moderatör Doç. Dr. Ulaş Sunata, Bahçeşehir Üniversitesi
Doç. Dr. Gökay Özerim, Yaşar Üniversitesi
M. Bahri Telli, Genç Mültecileri Destekleme Programı
Diego Alberio, Associazione "Il Mondo Nella Citta" Onlus
Prof. Dr. İbrahim Sirkeci, Regents University London
Metin Çorabatır, İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi
Saif Yaper, Y-Peer Filistin

Kamu ve Uluslararası Kurumların Mülteci İstihdamına Dair Gerçekleştirdiği Çalışmalar

Moderatör Doç. Dr. Erhan Keleşoğlu, Göçmen
Dayanışma Derneği
Damla Taşkın, Birleşmiş Milletler Mülteciler
Yüksek Komiserliği (UNHCR)
Gül Erdost, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)
Berna Yıldırım, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Sivil Toplumun Mülteci İstihdamına Dair Yaklaşımı ve Önerileri

Moderatör Nilüfer Sayılan, Save the Children International
Elçin Cavlın, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
Akgül Öneri, İnsani Gelişme Vakfı
Mustafa Özer, Habitat Derneği
Nuha Boğa, EMBARK Projesi

PROGRAM

12 Aralık 2019

Ulusal Düzeyde Yapılan İyi Uygulama Örnekleri

Moderatör Verda Yüceer, Dünya Gıda Programı
Cihan Arsu, Kızılay
Ayşegül Yalçın Eriş, Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
Erdem Vardar, YUVA Derneği
Emine Kaya, C@rma
Burak Uyan, Mülteci Destek Derneği

Uluslararası Düzeyde Yapılan İyi Uygulama Örnekleri

Moderatör Berkin Şafak Şener, Genç İşİ Kooperatif
Fabio Ballerini, La Cooperativa Sociale Odissea – İtalya
Elif Aksoy, IDEMA
Nermeen Abdelaziz, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Mısır Ofisi
Emel D. Andrews, RET International
Semiha Elif Yararbaş, NaTakallam Araştırma Sunumları
Doç. Dr. Ulaş Sunata, TOG İzmir – Hatay Saha Çalışması Sunumu
Hande Soğancılar Taşdemir, SCI/ Özel Sektör ile Yapılan Araştırmanın Sunumu

Araştırma Sunumları

Moderatör Lemi Karaca, Toplum Gönüllüleri Vakfı
Doç. Dr. Ulaş Sunata, TOG İzmir – Hatay Saha Çalışması Sunumu
Hande Soğancılar Taşdemir, SCI/ Özel Sektör ile Yapılan Araştırmanın Sunumu

PROGRAM

12 Aralık 2019

Genç Mültecilerin İstihdamında Özel Sektör Ne Düşünüyor?

Moderatör Doğan Çelik, Initiative for Development

Mehlika Gider, MG Holding

Olgun Aydın, Senior Expert Supply Chain Sustainability

Muhammed Seyid Pehlivan, Ankara Kalkınma Ajansı

Reşit Hamui, Syrian International Business Association

11 Aralık 2019

1. Oturum

Açılış

Murat Çitilgülü

Toplum Gönüllüleri Vakfı

Oben Çoban

Save the Children International

“

Gençler her yerde ve hayatımızın her aşamasında varlar ve onların geçim kaynaklarına ve istihdam olanaklarına erişimleri gerçekten çok önemli.

Murat Çitilgölü, Toplum Gönüllüleri Vakfı

Konferans, Murat Çitilgölü'nün kısaca Toplum Gönüllüleri Vakfı'ndan bahsetmesiyle başladı. Çitilgölü sözlerine başlarken, TOG'un 2002 yılında gençlerin öncülüğünde kurulduğunu, toplumsal barış, dayanışma ve dönüşümü amaçladığını ve her adımı gençlerin öncülüğünde atmanın en önemli öncelikleri olduğunu belirtti: **"TOG olarak Türkiye'nin 80 farklı ilinde 135 gönüllü topluluğunun faaliyet ve çalışmalarını destekleyerek sosyal barışa katkıda bulunuyoruz."**

Çitilgölü, konuşmasına TOG'un Türkiye'deki mültecilerle ilgili çalışmalarına değinerek devam etti:

- 2015 yılından bu yana Genç Mültecileri Destekleme Programı ile genç mültecileri desteklemeye başladı ve bugüne kadar 150.000'den fazla kişiye hizmet verdi,

Murat Çitilgölü, Toplum Gönüllüleri Vakfı

- 2019 yılında Save the Children International ile birlikte Suriyeli mültecilerin dayanıklılığını artırmaya yönelik çalışmalar yürütmeye başladı.

Mültecilerin sosyal uyum ve entegrasyonunu desteklerken gençlerin kamuoyundaki görünürlüğü ve ekonomik katılımlarının önemini vurgulayan Çitilgölü, **"Gençler her yerde ve hayatımızın her aşamasında varlar ve onların geçim kaynaklarına ve istihdam olanaklarına erişimleri gerçekten çok önemli. Onlara kendilerini dile getirme şansı vermeliyiz,"** diyerek konuşmasına devam etti. Gençlerin iş hayatına girmelerinin önünde bazı engeller olduğunu ve bu engeller nedeniyle gençlere gerekli rehberliklerin sağlanmasını, gençler için uygun çalışma ortamlarının yaratılmasını önerdi.

Buna ek olarak, gençlerin kendilerini gerçekleştirmelerini desteklemenin sadece kişisel gelişimleri için değil, sosyal kalkınma için de gerekli olduğunu vurgulayarak, **"Kendilerini gerçekleştirme şansı vermek için gençleri desteklemeliyiz,"** dedi.

Çitilgölü, sözlerini, destekleri için Alman Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı'na, iş birliği için Save the Children International'a, ve katılımları için konuklara teşekkür ederek tamamladı.

“

Geçim kaynaklarına ulaşmak için dahi, çocuk güvenliğinden vazgeçilmesi söz konusu olamaz.

Oben Çoban,
Save the Children
International

Açılış konuşmaları, Oben Çoban'ın Save the Children International ve Türkiye'de yaşayan Suriyeli Mültecilere yönelik faaliyetlerinden bahsederek başladığı konuşması ile devam etti. Çoban, dünyanın en büyük çocuk odaklı insani yardım kuruluşu olan, 1919 yılında Londra'da kurulan ve 25.000 çalışanıyla dünya çapında ofisleri olan Save the Children International'ın,

- En son çocuğa dek yardım eli uzatma gayesinde olduğunu,
- Sahanın değişen gerçeklerini ve eğilimleri takip ederek psiko-sosyal destek programları sağladığını,
- Değişen ihtiyaçları ön plana alan stratejik esnekliğe sahip olduğunu,
- Değişen koşullar, farklılaşan ihtiyaçları gözetken en uygun politikaların küresel olarak geliştirilmesi için çalıştığını belirtti.

Oben Çoban, Save the Children International

Sanayileşme döneminden bu yana çocuk haklarına ilişkin durumun kötüleşmekte olduğunun ve Save the Children International'ın son 100 yıldır bu alandaki ihtiyaçları karşılamak için çalıştığının altını çizen Çoban, **"Suriye'de dokuz yıldan uzun süredir bir iç savaş var ve pek çok çocuk, baba ve anne umutsuzluğa bırakıldı. Türkiye'deki bir milyondan fazla çocuk, bu savaşın en büyük kurbanlarıdır,"** diyerek sözlerine devam etti.

Dokuz yıllık kriz döneminde sahanın dinamiklerinin değişmeye başladığını, çalışmaların acil durum odaklı yardım faaliyetlerinden sürdürülebilir desteklere dönüştürülmesine yönelik çözümlerin esas olduğunu belirten Çoban, bu dokuz yıllık süreçte sorunların çok boyutlu hale geldiğine ve herkesin bu sorunları çözmek için çeşitli yöntemler aradığına da değindi. Bu dönemde Save the Children International'ın sürdürülebilir ve insan onurunu koruyucu metodlar geliştirmeyi temel ilke edindiğini, ve geçim kaynaklarına erişim metodolojisi olarak aile odaklı bir modelle Balkanlardan Afrika'ya, Asya'dan Latin Amerika'ya kadar çok geniş bir sahada çocuklar ve aileleri için refah koşullarını iyileştirdiğini belirtti. Çoban, verimli ekonomik modeller için kullanılan yöntemlerin yanı sıra çocuk korumanın önemli olduğunu, **"Geçim kaynaklarına ulaşmak için dahi, çocuk güvenliğinden vazgeçilmesi söz konusu olamaz,"** sözleri ile vurguladı.

Sahadaki pek çok sivil toplum kuruluşunun finansal kaynakların daralmasıyla hareketliliğini kaybetmeler bile sorumluluklarını bırakmadan mücadele etmeye devam ettiklerine değinen Çoban, Save the Children International'ın 2013'ten bu yana Türkiye'nin ev

Oben Çoban, Save the Children International

sahipliği yaptığı Suriyeli mültecileri desteklemeye çalıştığını hatırlatarak çok çeşitli sorunlarla karşılaşan Suriyeli mültecilere yönelik çalışmalarda;

- Ailelere verimli çözümler sunarak herhangi bir kuruma bağlı kalmadan onurlu bir yaşam sürebilmelerininin sağlanması,
- Programların psiko-sosyal refaha dayandırılması ve gençlerin istihdam ve eğitime erişimi için her fırsattan yararlanılması,
- Gençlerin farkındalığını geliştirmek için seslerini yükseltebilecek programların önerilmesinin politikalarının temel eksenleri olduğunu belirtti.

Sürdürülebilir çözümlerin her sivil toplum kuruluşunun nihai hedefi olduğunu, Toplum Gönüllüleri Vakfı ve diğer ortaklarla birlikte mültecilere ilişkin sorunların üstesinden gelmeye çalıştıklarını söyleyen ve katkıları için Türkiye Cumhuriyeti'ne ve iş birliği için Toplum Gönüllüleri Vakfı'na teşekkür eden Çoban, **"Save the Children International olarak bir çocuğun bile dünyayı değiştirebileceğine inanıyoruz,"** diyerek sözlerini tamamladı.

KONFERANS:
GEÇİM KAYNAKLARINA
ERİŞİM ve EKONOMİK
KATILIM

KONFERANS:
GEÇİM KAYNAKLARINA
ERİŞİM ve EKONOMİK
KATILIM
THE LIVELIHOODS AND FINANCIAL INCLUSION

2. Oturum

Genç Mültecilerin Durumu ve İhtiyaç Analizi

Moderatör Doç. Dr. Ulaş Sunata
Bahçeşehir Üniversitesi

Doç. Dr. Gökay Özerim
Yaşar Üniversitesi

M. Bahri Telli
Genç Mültecileri Destekleme Programı

Diego Alberio
Associazione "II Mondo Nella Citta" Onlus

Prof. Dr. İbrahim Sirkeci
Regents University London

Metin Çorabatır
İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi

Saif Yaper
Y-Peer Filistin

“

Sorumluluk kelimesi, genç mültecilerin gençliği tanımlı için sıklıkla kullandıkları bir kavram. Sorumlulukla ilgili temel konu, aslında çalışma, gelir sağlama ve ailelerine bakma sorumluluğu...

Doç. Dr. Gökay Özerim,
Yaşar Üniversitesi

Özerim, ana ekseninin son iki senede yürüttükleri çalışmaya dayandığını söylediğı konuşmasına, mülteciler konusunda ana odak noktasının gençlik olduğunu belirterek başladı. Odak noktasında gençler olmasının pek çok sebebi olduğunu, hem Türkiye’deki Suriyeliler arasında gençlerin ağırlıklı olmasının, hem de Türkiye’nin genç yoğun bir nüfusa sahip olmasının altını çizdi.

Göç çalışmalarında gençlerin rolünün görmezden gelindiğinin altını çizen Özerim, bu noktadan yola çıkarak Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG) ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ile birlikte bir araştırma tasarlandıklarını, araştırma raporunun 2020’de yayımlanacağını, ancak konuşmasında özellikle konunun gelir ve istihdam tarafına odaklanacağını belirtti.

Araştırmada BM yüksek komiserliğinin ilgi alanındaki kişiler yaklaşımı benimsendi. Sadece geçici korumadaki Suriyeliler değil, tüm mülteciler esas alınarak, Türkiye’de Ankara, Diyarbakır, Hatay

ve İzmir olmak üzere dört farklı ilde yaşayan 1402 genç mülteci ile anket çalışması ve 41 genç ile oda grup toplantılarının yapıldığı araştırma, genel profil, eğitim, istihdam, sosyal uyum ve iletişim, sağlık, gelecek, ve Türkiye’de yaşam ve gençlik merkezi hizmetleri olmak üzere, yedi farklı başlığa odaklanıyor.

Genç mültecilerin gençlik konusunu nasıl algıladıklarını anlamaya özellikle değindiklerini ve çalışmak, güç, gelecek, öğrenmek, üretmek, enerji, sorumluluk, mücadele gibi pek çok anahtar kelimeye eriştiklerini belirten Özerim, sözlerine, **“Burada dikkat çeken sorumluluk kelimesi, genç mültecilerin gençliği tanımlı için sıklıkla kullandıkları bir kavram. Bunun ne anlama geldiğini keşfetmeye çalıştık. Sorumlulukla ilgili temel konu, aslında çalışma, gelir sağlama ve ailelerine bakma sorumluluğu,”** diyerek devam etti. Genç mültecilerin %85’i, dört ve üzeri hane halkının olduğu kalabalık ailelerde yaşıyor ve o haneye ekonomik olarak katkı sağlamaları bekleniyor.

“Bize hep neden ülkenizi korumayıp kaçtınız diyorlar. Biz ölümden kaçmadık, ailelerimizi yaşatmak için geldik.”
(Erkek, 25 yaşında, evli, Ankara’da yaşıyor)

Özerim’in paylaştığı araştırma sonuçlarına göre;

- Genç mültecilerin %83,5’i ekonomik durumunu orta ve altı olarak tanımlıyor. Çalışma izni konusunda farklı bir statüleri olsa da, bu durum Suriyeli mülteci gençler için de geçerli.
- Türkiye’ye gelmeden önce düzenli bir işte çalıştığını söyleyenlerin oranı %22 iken, Türkiye’de düzenli bir işi olan genç mültecilerin oranı %11’e düşüyor.

- Genç mültecilerin kendi ülkelerinde çalıştığı sektörler çok çeşitli olmasına rağmen Türkiye’de çalıştıkları sektörler genel olarak mültecilerin çalıştıkları sektörlerle sınırlı kalıyor.
- Her iki genç mülteciden biri, iş bulabilmek için en önemli ihtiyaçlarının dil desteği olduğunu düşünüyor.
- Genç mültecilerin %43’ü Türkiye’de eğitimine devam edebiliyor, eğitimine devam edemeyenlerin ise %30’u çalışmak zorunda olduğunu, %17’si ise gelirinin yetersiz olduğunu belirtiyor.

Özerim, entegrasyon için en çok karşılaştıkları caydırıcı nedenlerin, dil yetersizliği, istihdam ve sosyal uyum engeli, mevcut eğitimleriyle Türkiye’de iş bulamayacakları düşüncesi, istihdama erişimde eğitim seviyesi ve dil becerisinin yanı sıra, kadınların aile içi sorumluluk ve izin süreçleri olduğunu belirtirken, entegrasyonun temel alanlarının birbirinden ayrılamayacağı gerçeğinin ortaya çıktığını vurguluyor. Eğitime dahil olamamanın en önemli nedeni iş bulamamak ancak eğitime dahil olamamak da iş bulma özgüvenini olumsuz etkiliyor.

Genç mültecilerin Türkiye’de uyum ve kaynaşmaya hevesli olduğunu, ancak özellikle gelir durumları nedeniyle sosyal faaliyetlerde Türkiyeli gençlerle bir araya gelme ihtimallerinin çok az olduğunu belirtirken, görüşülenlerin, **“Uyum sağladın mı derseniz, hem evet hem hayır: iş kapsamında arkadaşlık edinebilsem de iş dışında kimseyle arkadaşlık edemedim. Tanıdık var ama arkadaş yok,”** sözlerini paylaşan Özerim, genç mülteciler için entegrasyon programlarının değerlendirilmesi gerektiğini vurguladı.

Özerim, Türkiye'nin halihazırda genç nüfusa sahip olmasının özellikle istihdam ve gelir konularında Türkiyeli gençlerin ve genç mültecilerin birbirlerini rakip olarak algılanmalarının önüne geçilmesinin önemini, ve her iki grubun da ortak sorun ve kaygı gerçeğinin farkına varılması gerektiğini belirtti. Ayrıca, genç kadınlar için ailenin çok önemli olduğunu, aileleri kapsamayan çalışmaların yetersiz kalacağını da vurgulayan Özerim, **"Devletin tek başına bu sorunun muhatabı olması çok zor; rakamlar ve ihtiyaçlar çok yüksek. Sivil toplumun bu alandaki rolü çok önemli, yapılacak her çalışma genç mültecilerin durumunu etkileme potansiyeline sahip,"** diyerek sözlerini tamamladı.

“

Suriyeli gençlerin %46'sı düzenli bir işi olduğunu söylüyor ancak kağıt toplayıcılığı da buna dahil. Yüksek işsizlik oranları, genç mültecileri görünmez alanlarda düşük ücret karşılığı, kayıt dışı ve sosyal güvencesi olmadan çalışmaya itiyor.

M. Bahri Telli,
Toplum Gönüllüleri Vakfı

Konuşmasına başlarken gençlik tanımı ve sahadaki gençlik algısına değinmek istediğini belirten Telli, **“Genç tanımı, kurumlar tarafından genellikle biyolojik olarak ve yaş temelli olarak yapılır. Örneğin Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 20-24 yaş arasını genç olarak tanımlar, farklı Birleşmiş Milletler kurumları 15-24 yaş arasını genç olarak tanımlarken Avrupa Birliği 15-29 yaş aralığını genç olarak tanımlar. Peki neden bu yaş aralığı bu kadar geniş? Eğitimde geçen sürenin artması daha geniş bir aralığın genç olarak tanımlanması neden oldu. 15-29 yaş aralığındaki herkesin genç olduğunu söyleyemeyiz çünkü bu doğru bir tanımlama değil. Her gencin aynı ihtiyaçlara sahip olmadığını bilsek bile bu tanım homojen bir yaklaşımı geliştiriyor,”** diyerek sözlerine devam etti.

Gençlerin ihtiyaçlarına yönelik sürdürülebilir çözümler geliştirmek için gençlerin, bir kimlik grubu olarak, tarihsel gelişim ve sınıfsal yapısı bütünlüğüyle ele almak gerekliliğine değinen Telli, ancak bu

yaklaşımla gençlerin ihtiyaçlarına özel esneklikleri olan politikalar geliştirilebileceğini belirtti.

Gençlere yönelik politikalar geliştirilirken;

- Özellikle tüm gençlere yönelik ayrımcılığın engellenmesi,
- Gençliğin tarihsel gelişim süreçlerinin dikkate alınması,
- Gençliğin çocukluk ve yetişkinlik arası bir geçiş dönemi olarak algılanmasından kaçınılması,
- Genç kimliğinin yaş aralıkları ötesinde bütünsel olarak ele alınıp anlaşılması gerekliliklerini, ve ancak bir kimlik olarak gençliği ele aldığımızda hak temelli politikalar geliştirilebileceğini vurguladı.

Türkiye'deki her dört kişiden birinin genç olduğunu, ve bu nüfus yapısının kendine özgü sorunlarının başında işsizlik olduğunu söyleyen Telli, genç nüfusun yoğun olduğu tüm ülkelerde benzer sorunların olabileceğini, üstesinden gelmek için doğru gençlik politikalarının geliştirilmesi gerekliliğini de ekledi.

Telli sözlerine Türkiye'deki Suriyeli genç mültecilerin durumundan bahsederek devam etti; **"Türkiye'de yaklaşık 3,6 milyon kayıtlı Suriyeli mültecinin bulunduğu ve bunların 1.2 milyonunun genç mültecilerden oluşuyor. Yüksek Öğrenim Kurumu verilerine göre Suriyeli gençlerin 900.000'i üniversite çağında olmasına rağmen sadece 28.000'i üniversite eğitimine dahil olmuş durumda ve bu konudaki en büyük engellerden biri de dil bariyeri. Suriyeli gençlerin %46'sı düzenli bir işi olduğunu söylüyor ancak kayıt toplayıcılığı da buna dahil. Yüksek işsizlik oranları, genç mültecileri görünmez alanlarda düşük ücret karşılığı, kayıt dışı ve sosyal güvencesi olmadan çalışmaya itiyor."**

M. Bahri Telli, Toplum Gönüllüleri Vakfı

Türkiye’de mültecilerin desteklenmesine yönelik çalışan pek çok sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumunun olduğunu belirten Telli, sürdürülebilir programlar yerine çoğunlukla geçici yardım faaliyetlerinin tercih edildiğini, ancak gençlik politikalarına yönelik süreklilik politikasıyla programlar geliştirmek ve hak temelli modellere yönelmek gerektiğini vurguladı.

Gençlerin toplumun kırılgan gruplarından birini temsil ettiğini söyleyen Telli, Kalkınma Bakanlığı’nın iyi bir işe erişemeyenleri kırılgan grup olarak tanımladığından bahsetti. Buna göre kadınlar, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olanlar, engelliler ve mülteciler kırılgan gruplar arasında sayılabilir. Bu kırılgan grupların tamamına yönelik özel önlemler alınmalı ve bu gruplar güçlü politikalarla desteklenmelidir.

Telli, Suriyeli genç mültecilerin yanı sıra diğer ülkelerden gelen genç mültecilerin sayısının da oldukça yüksek olduğunu ekleyerek, Uluslararası Kriz Grubu’nun yayımlanan bir raporunda genç mültecilerin çok öfkeli, travma içerisinde ve işsizlikle ilgili ciddi kaygılarla yaşadıklarının belirtildiğini, şu anki genç mültecilerin yanı sıra, Türkiye’de doğan bir yeni kuşağın da olduğunu, ve genç mültecilerin ihtiyaçlarına yönelik önlemler alınmazsa büyük kırılmalar yaşanabileceğini söyledi.

Genç mülteciler söz konusu olduğunda, sadece ekonomik katılımı konuşmanın yeterli olmadığını, mültecilerin demokratik olarak dahil edilmesi için de belirli standartların göz önüne alınması gerektiğini söyleyen Telli, gençlerin farklı ihtiyaçları göz önüne alınarak, nesne değil, karar alma süreçlerinin öznesi olabildikleri, sürdürülebilir programlarla desteklenmeleri gerekliliğini vurgulayarak sözlerine son verdi.

“

Sivil toplum kuruluşları ile işbirliğinde yürütülen mülteci kabul merkezlerinin bir mültecinin sürecine erken safhalarda dahil olması çok önemli.

Diego Alberio,
Associazione “Il Mondo
Nella Citta” Onlus

Alberio, çalıştığı kurumun İtalya’nın kuzey doğu bölgesinde yer alan bir mülteci merkezi olduğunu, İtalya’da genç mültecilere yönelik ne gibi çalışmalar yapıldığını ve SIPROIMI sistemini anlatacağını söyleyerek konuşmasına başladı.

Alberio, İtalya’daki mültecilerin yaklaşık %80’inin 18-25 yaş aralığında olduğunu ancak genç mültecilere özel bir programın olmadığını, bu nedenle mültecilerin ihtiyaçlarını karşılarken gençlerin ihtiyaçlarının da karşılanmasının zorunlu olduğunun altını çizerek SIPROIMI modelinden bahsetti: **“SIPROIMI sisteminde proje sahipleri yerel yönetimler, yani belediyeler. Belediyeler ulusal bir fona başvuruyorlar ve sonra sivil toplum kuruluşları ile mülteci kabul merkezleri için sözleşmeler imzalıyorlar. Belediyelerin bu modeldeki rolü oldukça kritik; ulusal fona erişimleri var, proje sahibiler, mülteci kabul merkezlerinin nasıl yönetildiğini izliyorlar ve mültecilerin ekonomik ve sosyal bağımsızlığını kazanabilmeleri için tüm**

süreçte onları adım adım takip ediyorlar. Sivil toplum kuruluşları ile işbirliğinde yürütülen bu mülteci kabul merkezlerinin bir mültecinin sürecine erken safhalarda dahil olması çok önemli. Örneğin, eğer tek başına çocuğunu büyüten bir mülteci anne varsa muhtemelen yardım talebinde bulunacaktır; ancak merkezler yardım talebi öncesinde de bu durumun farkında olabilirse, daha erken destek mekanizmaları planlanıp sağlanabilir.”

SIPROIMI sisteminin içinde yer alan yerel göçmen merkezlerinin, gönüllüler, örgütlenmeler ve kar amacı gütmeyen kurumlar tarafından yönetildiğini söyleyen Alberio, bu merkezleri, kampa dönüşmesinden kaçınmak için az sayıda mülteci ile çalışan, zorunlu İtalyanca kursları veren, çalışma becerilerinin yeniden kazanılması için rehberlik eden, sosyalleşme ve uyum aktivitelerinin gerçekleştirildiği, ve disiplinler arası çalışma gruplarının olduğu, bir bütünleşik entegrasyon kabul programı olarak tanımlıyor.

Konuşmasına son olarak, SIPROIMI sisteminde kâr amacı gütmeyen kurumların kullandıkları bireysel destek planından bahsetmek istediğini söyleyen Alberio, **“Bu planda kurumlar mültecilerle bir araya gelerek ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları için gerekli olan süreci ve adımları birlikte planlıyor. Mültecilerle birlikte planlanması demek, mültecilerin yol haritasının merkezinde olması anlamına geliyor.”**

Alberio konuşmasının devamında SIPROIMI sisteminin, kurulduğundan bu yana mültecilerin yardım alma haklarını gözetmeye çalıştığını, ve İtalya’daki yaklaşık 180.000 mültecinin

Diego Alberio, Associazione “Il Mondo Nella Citta” Onlus

%15'ine bu sistemle destek verilebildiğini, SIPROIMI sistemine dahil olabilmek için uluslararası koruma altında olmak, yani yasal olarak mülteci statüsüne sahip olmak, gerektiğini söyledi. Bunun yanı sıra, 2018 yılında yapılan bir yasal düzenleme ile kabul merkezlerinin bir dönüşüm sürecine girdiğini, bu yeni düzenlemelerle acil durum merkezi adı verilen pek çok karşılama merkezinin doğrudan hükümet tarafından açılabilirdiğini söyleyen Alberio, acil durum merkezleri açılırken SIPROIMI sisteminde yer alan yerel yönetimlerle iş birliği yapılması, ve bütüncül entegrasyon kabul programı olarak ele alınması ilkelerinin dikkate alınmadığını belirterek sözlerine son verdi.

“

Genç mülteci yaş aralığını nereye çizerseniz çizin, mülteci kitlenin çoğunluğunu gençler oluşturur. Genç nüfus bir baskı ile karşılaştığında başka bir yere gitme eğiliminde oluyor. Baskı kadar kaynaklar da etkili...

Prof. Dr. İbrahim Sirkeci,
Regents University London

Sirkeci, İtalya örneğinden İngiltere örneğine geçeceğini ancak öncesinde kavramsal bir çerçeve olarak göç konusunda çatışma unsurunu nasıl algıladığımıza bakmak istediğini söyledi. **“Göç bir çatışma fonksiyonudur. Göçü, güvenlik ve güvensizlik bağlamında algılarız. Pek çok iş savaş var, evet savaşlar oluyor, ama ifade edilmemiş pek çok başka huzursuzluk da var. Kitleli silah çatışmaları görüyor ve devamlılığının bir güvensizlik yarattığını biliyoruz. Ancak bunun yanı sıra silah çatışmalar olmaksızın da yaşadığınız yerde kaynaklar, fırsatlar ve geleceğiniz açısından kendinizi güvende hissetmez ve göçe karar verebilirsiniz. Göç bir nedene bağlı karar meselesidir, çatışma bölgelerinde de hareketlilik çok fazla görünse de herkes göç etmiyor.”**

İnsanları göç için harekete geçiren nedenlerin makro ve mikro ölçekler arasında değişebileceğini söyleyen Sirkeci, makro ölçekte üç boyutlu bir yapıda demografik, demokratik ve kalkınma

yetersizliğine bağlı nedenlerin göçe yol açabileceğini belirterek sözlerine devam ediyor. Sirkeci'ye göre, **"Genç mülteci yaş aralığını nereye çizerseniz çizin, mülteci kitlenin çoğunluğunu gençler oluşturur. Genç nüfus bir baskı ile karşılaştığında başka bir yere gitme eğiliminde oluyor. Baskı kadar kaynaklar da etkili. Kaynaklar azalınca konfor ve diğer faydalar gözetilerek daha iyi bir yaşam sürmek için ikametlerini değiştirebiliyorlar. Bu durumu daha çok gayri safi milli hasılası düşük ülkelerde görüyoruz."** Ayrıca, kalkınma problemlerine bağlı ekonomik ve kültürel yetersizliklerin de göç hareketliliklerini etkilediğini belirten Sirkeci, göçün nedenleri arasında son olarak demokratik problemlere değinerek demografik ve kültürel farklılıklar, azınlıkların kabul görmemesi gibi sorunların da etkili olabileceğinden bahsederek göçü anlamak için üç boyutlu nedenler yapısının önemli olduğunu belirtti.

Sirkeci, göçün güvensizliklerle baş etmede stratejik bir karar olduğunu ve insan hareketliliğinin insan kaynağı, sosyal sermaye, finansal sermaye ve fiziksel kapasiteye bağlı olduğunu belirtti: **"Nereye giderseniz gidin güvenli bir yaşam için sosyal sermayeye ihtiyacınız var, ağırlara ihtiyacınız var. Finansal sermayeniz varsa pasaport, bilet vs. alabiliyorsunuz ya da insan kaçakçılarına para ödeyebiliyorsunuz. Mülteciler arasında çok az engelli insan görürsünüz, çünkü fiziksel kapasitede de çok önemlidir. Çok büyük çatışmalar olsa da kırılgan grupların çoğu hareket edemezler."**

"İngiltere'de iş gücü piyasasının entegrasyonuna ilişkin verileri ele aldığımızda göçmen azınlıkların olduğunu görüyoruz. Müslüman azınlıklar, vs., hep Avrupa iş piyasalarının içinde. Bu

grupların niteliklerine ve bu niteliklerin iş gücü piyasasıyla nasıl örtüştüğüne baktığımızda, eğer yüksek niteliklere sahipseniz yüksek nitelikli işlerde çalışabildiğinizi görüyoruz,” diyen Sirkeci, göçmen azınlıkların hepsinin dezavantajları olduğunu, ancak hepsinin ayrımcılığa uğramadığını da belirtti: **“Örneğin Doğu Avrupa’dan gelen göçmenler için hikaye biraz farklı, çünkü serbest dolaşım özgürlükleri var. İsterseniz gidip tekrar geri gelebiliyorsunuz. Kısa, ya da belirli bir süreliğine, para biriktirmek için çalışmaya gidebiliyorsunuz. Bu dinamiklere sahipseniz gerçekten yerinden edilmiş bir göçmen olduğunuzu söyleyemeyiz. Dezavantaj olması için ayrımcılık olması gerekmez.”**

Son olarak gençlerin iş gücü piyasasına entegrasyonuna değinen Sirkeci, bu konuda bazı belli başlı zorlukların olduğunu belirtti. Sirkeci’ye göre;

- Pek çok ülkede yasal çerçevenin olmaması ayrımcılığa uğrama iskini artırıyor. Çoğu ülkede iş verenler kısıtlayıcı davranabiliyor. Doğrudan göçmenleri işe almıyoruz demeseler bile, iş görüşmelerinde daha önce İngiltere’de çalışma deneyimi olup olmadığını sorduklarında, haklı nedenden işe almıyor gibi görünseler de aslında dolaylı ayrımcılık yapmış olurlar.
- Dil problemi tabi ki çok önemli ancak çevresel koşullara da bağlı. Ama eğer kentin doğru bölgesinde isen kırık bir Türkçe ile de iş bulabilirsin, ancak kalıcı ve sürekli bir iş ve beraberinde gelecek sosyal entegrasyon için dil becerisinin gelişmiş olması gerekiyor.
- Niteliklerinizin tanınmaması her zaman büyük bir sorun oluşturuyor. Doktor olsanız bile yeterliliğinizin tanınmadığı durumda İngiltere’de doktor olarak çalışmak için bir 12 yıl daha eğitim almanız gerekebiliyor.

“

Eğer bu 6,5 milyon insana temel hakları sağlansaydı bu mülteci krizinin toplumlar üzerindeki yükü de çok daha az olurdu.

Metin Çorabatır,
İltica ve Göç Araştırmaları
Merkezi

Metin Çorabatır, “Suriye krizi başladığından bu yana savaş 6,5 milyon mülteci üretti. Lübnan, Irak, Mısır ve Türkiye gibi çevre ülkeler Cenevre Sözleşmesi’ni tamamen uygulasalardı bugün farklı bir noktada olur muyduk?” sorusuyla konuşmasına başladı. “Cenevre Sözleşmesi uluslararası mültecilerin korunması ve yeni bir hayata başlamak için sağlanması gereken haklarından bahseder. Eğer bu 6,5 milyon insana temel hakları sağlansaydı bu mülteci krizinin toplumlar üzerindeki yükü de çok daha az olurdu. Ev sahibi ülkelerden yalnızca Türkiye Cenevre Sözleşmesi’ne taraf ancak bir coğrafi sınırlama var. Avrupa dışından gelen göçmenler resmi olarak mülteci statüsünü alamıyor, buradaki sığınmacı statüleri geçici nitelikte. Ya Avrupa ülkelerince kabul edilecekler, ya da kendi ülkelerine geri gönderilecekler.”

Mevcut durumda, başka ülkeler tarafından kabul edilmenin de, kendi ülkelerine geri gönderilmenin de, mümkün olmadığını

belirten Çorabatır, ilk defa bir entegrasyon gerçeği ile karşı karşıya olduğumuzu söylüyor.

Çorabatır, genç mültecilerle ilgili yeterli çalışmanın olmadığını, bu eksikliğin Avrupa, Amerika ve Kanada için de geçerli olduğunun ve gençlerin, çok çeşitli sorunları, farklı ihtiyaçları olan gruplar olduğunun altını çizdikten sonra, konuşmasında, on yılı aşkın süredir yapılan projelerdeki deneyimlere dayanarak gözlem ve değerlendirmelerini paylaşacağını söyledi.

“Kesin bir kural değil, ama 10-29 yaş arası genç/ergen olarak algılanıyor. Neden on, çünkü on yaşında çalışma hayatları başlıyor. Bu sınıflamaya göre, Türkiye’de yaklaşık 1,8 milyon genç mültecinin olduğunu, ve bunların yarısından fazlasının erkek olduğunu söyleyebiliriz. Genç mültecilerin geçim kaynaklarına erişim bağlamında karşı karşıya kaldıkları bazı zorluklar var,” diyen Çorabatır bu zorlukları aşağıdaki gibi sıralıyor;

- Dışlanma ve marjinalleştirilme/ötekileştirilmeye maruz kalmaları,
- Coğrafi sınırlamaya bağlı olarak resmi mültecilik haklarının olmaması,
- Dil problemi, Türkçe öğrenme fırsatlarına erişimin yeterli olmaması,
- Sosyoekonomik sorunlar, iş fırsatlarına erişim imkanlarının olmaması,
- Eğitime erişim, eğitime devam etme için yeterli fırsatlara erişmemeleri,
- Yaşadıkları kent çeperleri dışında, kent merkezlerini, çevrelerini tanımadıkları için entegrasyonun olumsuz etkilenmesi,

Metin Çorabatır, İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi

- Homojen bir grup olmayan gençlerin çeşitli faktörlere bağlı olarak ayrımcılık ve zorbalığa maruz kalma riski,
- Savaşa ve kayıplara bağlı travmalar yaşayan genç mültecilere kapsamlı travma sonrası desteklerin verilmemesi,
- Ergenlik döneminin kendisine özgü problemler,
- Kimlik boşluğu yaşamları. Türkçe öğrenmek çok önemli ama kendi kültürleriyle bağları kopuyor, kendi dillerini unutuyorlar. Arap olmak, Müslüman olmak, mülteci olmak hiçbir kimlikle tam olarak bağ kuramıyorlar, kimlik boşluğu yaşıyorlar.
- Politik belirsizlik ortamı. Hem iktidar, hem de muhalefet partileri, sizi geri göndereceğiz, dedikçe köklenme sorunu yaşıyorlar. Geleceğe dair plan yapmak istemiyorlar. Kaygı ve sis bulutları içinde, umut ve hayal kurma özgürlükleri olamıyor.
- Mikro ölçekte kız çocuklar ve genç kadınlar daha çok eğitime devam edebilirken erkekler çalışmak zorunda oldukları için eğitim dışında kalıyor, ancak kız çocukları ve genç kadınlar için de aile baskısı çok belirleyici oluyor.

Genç mültecilerin sorunlarına değinen Çorabatır, bu konudaki sorunların sadece iş bulmaları için profesyonel eğitim vermekle çözülemeyeceğini, sorunun psikolojik boyutunun unutulmaması gerektiğini, psikolojik destek boyutları unutilan her projenin mültecilere zarar verme riski taşıdığına değinerek sözlerini tamamladı.

“

Filistinli mültecilerin çoğunluğu Filistin'in dışında, Lübnan, Mısır ve Suriye'deler. En önemli sorun, bugüne kadar problemlerin çözülememiş olması...

Saif Yaper, Y-Peer Filistin

Y-Peer Filistin'den Saif Yaper, **"Gençlik aktivisti olarak çalışan biriyim, Filistin'den geliyorum. Burada Filistin'deki göçmen ve mültecilerin durumundan bahsetmek istiyorum. Neden Filistin'de Filistinli ve Arap mülteciler var?"** sözleriyle konuşmasına başladı.

"Filistin iki feci savaş yaşadı. İlki 1948 yılında, ikincisi 1967 yılında. Sonuçta 5.8 milyondan daha fazla mültecimiz var, Filistin'in içinde ve dışında. Filistinli mültecilerin çoğunluğu Filistin'in dışında, Lübnan, Mısır ve Suriye'deler. En önemli sorun, bugüne kadar problemlerin çözülememiş olması," diyen Yaper, özellikle genç Filistinli mültecilerin, istihdama erişimde karşılaştıkları zorlukları aşabilmek için desteğe ihtiyaç duyduğunu, çalışabilmenin, iş kurabilmenin onlar için önemini vurguladı.

"Kudüs'ün başkent olduğu Filistin'inin 1946'dan bu yana değişen haritasına baktığınızda yıllar içinde büyük bir bölümünün adım

adım kaybolduğunu görüyorsunuz," diyerek sözlerine devam eden Yaper, uzun yıllar boyunca Filistinli mültecilere destek olmak için çalışan Birleşmiş Milletler Yardım ve Çalışma Kuruluşuna bugüne kadar verdikleri destekler için teşekkür ettiklerini ifade etti.

Yaper, dünyanın her yerinde mültecilerin benzer zorluklarla karşı karşıya kaldığını ve dünyanın her yerinde mültecilerin güvenliğe, barışa, saygıya, sağlık ve bakım hizmetlerine, eğitime erişime, işe ihtiyaçları olduğunu vurguladı. Son olarak, mülteci kamplarının dışında bağımsız olarak kendi hayatlarına devam edebilmeleri için mülteci haklarının yanı sıra vatandaşlık, iş kurma, mülk sahibi olma gibi, kişilik haklarına sahip olmanın da önemine değinerek sözlerini tamamladı.

3. Oturum

Kamu ve Uluslararası Kurumların Mülteci İstihdamına Dair Gerçekleştirdiği Çalışmalar

Moderatör Doç. Dr. Erhan Keleşoğlu
Göçmen Dayanışma Derneği

Damla Taşkın
Birleşmiş Milletler Mülteciler
Yüksek Komiserliği

Gül Erdost
Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu

Berna Yıldırım
Türkiye İş Kurumu

“

İnsani yardım ve kalkınma bağlamındaki çalışmaları istihdam açıklarına göre planlarsak, hem ülke kalkınmasına katkı sağlar, hem de mültecilerin istihdama erişimini sağlamış oluruz.

Damla Taşkın,
Birleşmiş Milletler Mülteciler
Yüksek Komiserliği (UNHCR)

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nden Damla Taşkın, **"Mültecilerin geçim kaynaklarına erişimiyle ilgili Türkiye programından sorumluyum. Biz hep yanı başımızdaki krizleri görüyoruz, bizim en çok gördüğümüz Suriye ve Irak krizleri, ama dünyanın her yerinde krizin biri bitmeden bir diğeri başlıyor,"** diyerek sözlerine başladı.

Taşkın, sözlerine, **"Dünyada zorla yerinden edilenlerin sayısı 70,8 milyon. 25,9 milyon mülteci ve 3.5 milyon sığınmacı, 3.9 milyon vatansız insan var. Biz 16.803 Birleşmiş Milletler personeli ile 134 ülkede bu insanlara yardım için çalışıyoruz,"** diyerek, ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nden bahsederek devam etti.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), 2. Dünya Savaşı'ndan sonra 1950 yılında, bir daha büyük çaplı savaşların olmayacağı düşüncesiyle, Avrupa'dan gelen mültecilerin sorunları çözülünceye kadar kısa süreli bir program olarak, ve Cenevre

Damla Taşkın, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)

Sözleşmesi'ni esas alarak kuruldu. Zaman içerisinde, program hedefi, **"tüm mültecilerin sorunları çözülmünceye kadar,"** olacak şekilde, mülteciler, sığınmacılar, ülkesine geri dönenler/gönderilenler, vatansızlar ve ülkesi içinde yerinden edilenlerle çalışmak üzere güncellendi.

Taşkın'ın paylaştığı bilgilere göre, UNHCR'in temel görevi, hedef kitlesinde yer alan kişilere siyasi olmayan, insani temelde, uluslararası koruma ve yardım sağlamak, ve bu kişiler için kalıcı çözümler aramaktır. Faaliyetlerini gerçekleştirirken, korumaya erişimi artırmak, özel ihtiyaç sahibi mültecilere sağlanan korumayı geliştirmek, sosyal uyum ve bütünleşmeye katkı sağlamak, kalıcı çözümler için çalışmak ve ortalıklar kurmak, iletişimi güçlendirmek, gibi stratejik öncelikleri vardır. Bu stratejik öncelikler tüm dünya programlarında aynıdır.

17 Aralık 2018 tarihli BM Genel Kurulu'nda kabul edilen Mültecilere İlişkin Küresel Mutabakat'ın önemli olduğunu söyleyen Taşkın, mülteciler konusunda kalıcı çözümlere ulaşabilmek için uluslararası ortaklıkların önemini de vurgulayarak Küresel Mutabakat'ın amaçlarını, ev sahibi ülke üzerindeki yükün azaltılması, mültecilerin kendi kendilerine yeterliliklerinin sağlanması, üçüncü ülkelere erişimin artırılması, ve güvenli, onurlu bir yaşam için menşe ülkeye dönüş şartlarının güçlendirilmesi olarak açıkladı.

İnsani yardım ve kalkınma arasındaki ilişkinin önemine değinen Taşkın, UNHCR'in yetkinlik programlarının; kişilerin temel ihtiyaçlarının güvence altına alınmasına yönelik faaliyetler yürütülerek, yardıma bağımlılıktan kendi kendine yeterliliğe geçişi sağlayarak, geçim kaynaklarına erişimi güçlendirerek, istihdam ve

Damla Taşkın, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)

girişimi destekleyerek insani yardım ve kalkınma arasındaki ilişkinin kurulması için çalıştığını belirtti.

Taşkın, UNHCR'in çalışmalarını sivil toplum, özel sektör, ve kamu kurumları işbirlikleri ile yürüttüğünü, özellikle çalışmaya ilişkin alanlarda bilgilendirme faaliyetleri, izin süreci, vb. konularda kamu kuruluşlarıyla iş birliğinin önemini belirtti. Konuşmasının devamında Türkiye'nin kalkınma vizyonuna değinen Taşkın, **"İşsizlik yüksek olsa da 333 bin açık iş var. İnsani yardım ve kalkınma bağlamındaki çalışmaları istihdam açıklarına göre planlarsak, hem ülke kalkınmasına katkı sağlar, hem de mültecilerin istihdama erişimini sağlamış oluruz,"** diyerek sözlerine devam etti.

UNHCR'in istihdama erişimi güçlendirmek için yaptığı çalışmalardan bahseden Taşkın, dil eğitimleri, mesleki eğitimler, beceri geliştirme eğitimleri ve iş piyasasına erişime destek faaliyetlerinin, sivil toplum, kamu, ve özel sektörle kurulan ortaklıklarla gerçekleştirildiğini söyleyerek, ve bu çalışmaların, marka ve pazarlamadan mevsimlik tarım işçiliğine, girişimcilikten kültür sanat alanı çalışmalarına kadar, çok geniş bir yelpazede olabileceğine dair örnekler paylaşarak konuşmasını tamamladı.

“

Ben misafirler, ev sahibi ülke vb. terimlerin kullanılmasından yana değilim... Ev sahibi varsa, misafir de var. Ne kadar o söylemden vazgeçerseniz o kadar o konuda politika üretmek konusunda gayretiniz, çabanız olur.

Gül Erdost,
Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)

Gül Erdost konuşmasına, **“Dün 10 Aralık İnsan Hakları günü idi. Hepimiz için hak ihlallerinin, savaşların olmadığı bir dünyada huzur içinde ve insanca yaşamayı diliyorum,”** sözleriyle başladı. Ardından Suriyeli mültecilerle ilgili konuşulanları hatırlatarak, Suriyeli mültecilerden bahsederken 3,8 milyon insana işaret edildiğinin, ancak bunun kayıt altına alınabilen kişi sayısı olduğuna, ve kayıt dışı bir mülteci nüfusunun da olduğuna dikkat çekti.

Erdost, uzun süredir insan hakları alanında çalıştığını söyleyerek **“Ben misafirler, ev sahibi ülke vb. terimlerin kullanılmasından yana değilim. 8-9 yıl süren misafirlik olmaz. Ev sahibi varsa, misafir de var. Ne kadar o söylemden vazgeçerseniz o kadar o konuda politika üretmek konusunda gayretiniz, çabanız olur.”** diyerek sözlerine devam etti.

Mültecilerin güçlendirilmesiyle ilgili konularda, hem Birleşmiş Milletler kuruluşlarının, hem de sivil toplum kuruluşlarının proje

Gül Erdost, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)

bazlı çalıştığına, ve proje bütçeleri bittiğinde çalışmaların da bitirilmek zorunda kalındığına dikkat çeken Erdost, kalıcılığı sağlayabilmek için ortak akılla bir takım yeni formların geliştirilmesi gerektiğine inandığını belirtti.

UNFPA faaliyetlerinden Kadın Sağlığı Dayanışma Merkezleri'nin bir kısmının bir model olarak Sağlık Bakanlığı'na devredildiğini, ve bunun sürdürülebilirlik için iyi bir örnek olduğunu söyleyen Erdost, diğer faaliyetlerden bahsederek devam etti. Erdost'un paylaştığı bilgilere göre, UNFPA tarafından, Hatay, Ankara, Diyarbakır ve İzmir'deki dört gençlik merkezi destekleniyor, ancak bu desteğin proje bazlı olması sürdürülebilirliği engelliyor. Gençlik Merkezleri'nin yanı sıra 20 farklı ilde toplam 27 Sosyal Hizmet Merkezi desteklenmekte. Bu merkezlerde hizmet ve idari personelin yanı sıra mültecilerin çalışmalara katılımını kolaylaştırmak üzere çalışan, ve Suriyeli çalışanlardan oluşan araçlar da var.

Merkezlerde yürütülen destek hizmetlerinin yanı sıra kapasite güçlendirme faaliyetlerinin önemini de hatırlatan Erdost, UNFPA'nın bu alandaki çalışmalarından bahsederek devam etti. Kadın olmaktan, ya da genç olmaktan kaynaklanan dezavantajlı hallerin iyileştirilmesini amaçlayan özelleştirilmiş güçlendirme faaliyetlerinin, Adana, Bursa, İzmir, Mersin ve Şanlıurfa olmak üzere, beş ilde sürdürüldüğü bilgisini paylaştı. Doğrudan yararlanıcılara yönelik programların yanı sıra, bu alanda çalışan kamu kurumları ve personelin kapasitesini güçlendirmenin önemini de vurgulayan Erdost, sahadaki çalışmalar esnasında ilden ile, ilçeden ilçeye değişen tavır ve yaklaşımlarla karşılaştıklarını, kamu çalışanlarında mültecilik ve göç farkındalığının güçlendirilmesi için özellikle insan hakları, ayrımcılık, ayrımcılık karşıtı politikalar, gibi temel kavramlar

Gül Erdost, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)

ve hukuki çerçeveler konusunda kapasite çalışmaları yapılması gerektiğini belirtti.

Konuşmasının devamında Türkiye için öncelikli konulara da değinen Erdost;

- Kadın ve kız çocuklarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle karşı karşıya olmasına,
- Kadınlarda ve genç kadınlarda aile yapısına bağlı olarak çalışma fikrinin gelişmemiş olmasına,
- Yardımlara bağımlılığının zarar vericiliğine, yardım alabilmek için kayıt dışı düşük ücretli çalışma eğiliminin olmasına dikkat çekti.

İnsani yardım faaliyetlerinin acil durumlarda hayati önemi olduğunu, ancak akut durum bittikten sonra sadece yardımlarla devam eden destek mekanizmalarının, süreklilik sağlayan bir çözüm için zarar verici olduğunun altını çizen Erdost, süreklilik için özellikle kırılgan grupların kendi hassasiyetleri çerçevesinde güçlendirilmesi gerektiğini belirtti. **"Meslek edindirme, işe yerleştirmede yönlendirme önemli. Sadece işe yerleştirmek yeterli değil, yol göstericilik ve izleme için mentorluk ve danışmanlık mekanizmasının sürdürülmesi önemli. Herkesin bu gibi desteklerden yararlanmak için başvurabileceği bir yer olduğunu bilmesi gerekiyor."**

Yardım konusuna dikkat çekmeye devam eden Erdost, yardım almanın aynı zamanda onur kırıcı olabileceğini, aldığınız yardımın ihtiyacınıza uygun olmayabileceğini ve yardımların kişileri pasifize ederek güçlenmeyi engellediğini söyleyerek ve güçlenmenin önemi ve güçlenme için neler yapılabileceğinden bahsederek konuşmasına devam etti.

Gül Erdost, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)

Ayrıca ücretli kursların bir gelir şekline dönüştürüldüğünü, amacına yönelik kullanılmadığı için güçlenmeye zarar verdiğinin altını çizen Erdost, meslek edindirmeye ve istihdama yönelik çalışmaların yanı sıra, travma sonrası psikososyal desteklerin verilmesinin önemine de değindi. Son olarak mültecilerin güçlendirilmesine yönelik yapılan çalışmaların tümünü koordine edecek bir üst koordinasyon yapısının kurulması ihtiyacına ve hak temelli bir bakış açısıyla politikaların geliştirilmesinin önemini vurgulayarak konuşmasını tamamladı.

11-12 ARALIK 2015
ISTANBUL

THE LIVELIHOODS
AND ECONOMIC
INCLUSION

KONFERANS: GEÇİM KAYNAKLARINA ERİŞİM ve EKONOMİK KATILIM

THE LIVELIHOODS AND FINANCIAL INCLUSION

“

Bir mülteci İŞKUR merkezlerine ilk geldiğinde onu meslek danışmanları ile karşılar ve onların ihtiyaçlarını anlamaya çalışırız; iş mi arıyorlar, iş kurmak mı istiyorlar ya da profesyonel meslek kurslarına mı katılmak istiyorlar?

Berna Yıldırım,
Türkiye İş Kurumu

Türkiye İş Kurumu'ndan Berna Yıldırım, Suriyeli mültecilerle ilgili neler yaptıklarını, projelerini, ve gelecekte neler yapmayı planladıklarını anlatacağını söyleyerek konuşmasına başladı.

Mültecilerin iş arama süreçlerini desteklemek için çalıştıklarını ve pek çok mülteci ile birebir görüşmeler gerçekleştirdiklerini belirten Yıldırım, en büyük sorunun dil problemi olduğuna, dil engelinden kaynaklı iletişim zorlukları yaşandığına dikkat çekti.

Avrupa Birliği Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT) işbirliği ve Dünya Bankası'nın finansal desteği ile uygulanan İş Gücü Geliştirme Programı'ndan bahseden Yıldırım, bu programda iki temel birleşenin olduğunu söyledi:

- Adana, Gaziantep, İstanbul ve Şanlıurfa olmak üzere dört pilot ilde uygulanan aktif iş gücü programları,
- Bürokratik engellerin aşılmasına yönelik kurumsal kapasite artırım çalışmaları.

"Bir mülteci İŞKUR merkezlerine ilk geldiğinde onu meslek danışmanları ile karşılar ve onların ihtiyaçlarını anlamaya çalışırız; iş mi arıyorlar, iş kurmak mı istiyorlar ya da profesyonel meslek kurslarına mı katılmak istiyorlar? Bu nedenle öncelikle mültecilerin kaydının alınması, yani geçici kimlik kartlarının bulunması gerekiyor. Bu aşamada iş arama sürecinin başlatılması için kimlik kartlarının olması yeterli, çalışma izinlerinin olması şart değil," diyerek sözlerine devam eden Yıldırım, başvuran mültecilere belirli periyotlar için planlar hazırladıklarını söylüyor. **"İlk önce açıkta onlara uygun işlerin olup olmadığını kontrol ediyoruz. Çoğu Arapça' ya ek olarak İngilizce konuşuyor, dil becerilerini buna göre önceliklendirmeye çalışıyoruz. Akıcı Türkçe konuşamadıkları için iş görüşmelerinde zorluklar yaşayabiliyorlar, ancak İŞKUR personelleri ile bu süreci kolaylaştırıyoruz."**

Suriyeli mültecilerin Türkiye iş gücü piyasasına girebilmeleri ve entegrasyonları için Türkçe bilmenin önemini belirten Yıldırım, İŞKUR'un dil kurslarından yararlanabildiklerini, kursları tamamlayanlara iş bulma süreçlerini kolaylaştırmak için sertifika verildiğini ve kendilerini ifade edebilir hale gelen mültecilerin kamusal alanda da daha çok görünür hale geldiğini söyledi.

Dil kurslarının yanı sıra, beceri geliştirmeye yönelik kurs ve eğitim programlarından da bahseden Yıldırım, mülteciler için geliştirilen eğitim programlarının, Türkiye programları ile benzer şekilde, teorik eğitimler ve pratiğe yönelik, iş başında uygulamalı eğitimlerden oluştuğunu belirtti.

Berna Yıldırım, Türkiye İş Kurumu

Yıldırım'ın paylaştığı bilgilere göre, meslek edindirme programlarında genellikle imalat sanayi ve hizmet sektörüne odaklanılıyor. Eğitim programlarını tamamlayan Suriyeli mültecilerin işe erişimi için özel sektördeki iş verenlerin bu konudaki bakış açısının önemini vurgulayan Yıldırım, yaptıkları piyasa araştırması sonuçlarına göre iş verenlerin %90'ının Suriyelileri işe almak istemediklerini, yeterince kalifiye olmadıklarına dair bir önyargının olduğunu söyledi. Bu durumun yarattığı darboğazı aşmak için özel sektörle anlaşmalar yaptıklarını belirtirken, Suriyeli mültecilere iş vermenin hiçbir ekstra yükü olmadığını, ve ilk 6 ay maaş ve sigortalarının İŞKUR tarafından ödendiğini, tek şartın, ilk 6 ayın sonunda, en az 6 ay süre ile bu kişilerin çalıştırılmaya devam edilmesi olduğunu da ekledi.

Yıldırım, İŞKUR'un Suriyeli mülteciler için gerçekleştirdiği programların yanı sıra, bürokratik süreçlerin zorluğundan da bahsetti. Özellikle çalışma izni sürecinin çok yavaş ve uzun olduğunu vurguladıktan sonra, **"Gelecekte bu sorunların çözüleceğine inanıyorum,"** diyerek sözlerine son verdi.

4. Oturum

Sivil Toplumun Mülteci İstihdamına Dair Yaklaşımı ve Önerileri

Moderatör Nilüfer Sayılan
Save the Children International

Elçin Cavlan
Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu

Akgül Öneri
İnsani Gelişme Vakfı

Mustafa Özer
Habitat Derneği

Nuha Boğa
EMBARK Projesi

“

Yapılması gereken, kadınları belli sektörlere hapsedmeyecek, özel önlemlerin alındığı programlar ve bunlar için savunuculuk çalışmalarıdır.

Elçin Cavlan,
Türkiye Kadın Dernekleri
Federasyonu

İlk günün oturumuna, **“Yoksulluğun yükünü en çok kim çeker?”** sorusu ile başlayan Cavlan, **“Türkiye’de kadınlar için, hem ücretli, hem de ücretsiz çalışma çok büyük bir sorun alanı iken, mülteci kadınların istihdamını düşünmekle mükellefiz. İstihdam programlarının hesaba katmadığı aile içi emeği nasıl görünür kılacağımızı düşünmek, feminist bir perspektiften bakmak zorundayız,”** diyerek sözlerine devam etti.

Toplumsal cinsiyete duyarlı olmayan geçim kaynağı programlarının dönüştürücü olamayacağını vurgulayan Cavlan, aşağıdaki tartışılması gereken sorulara değindi;

- Geçim kaynaklarına erişim ve ekonomik katılım programlarını neden toplumsal cinsiyet eşitliği açısından değerlendirmeliyiz?
- Göçün yükünü en çok kadınlar mı çekiyor? Nasıl?
- Göçmen kadınlar istihdama katılabiliyor mu? Nasıl?
- Göçmen kadınların ev içi emeği nasıl belirleniyor? Ev içerisindeki yük nasıl artıyor?

Elçin Cavlan, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu

- Göçün ve istihdamın kadınlaşmasını farklı emek ve çalışma biçimleri üzerinden nasıl düşünebiliriz?

Mevcut geçim kaynaklarına erişim ve istihdam programlarının dönüştürücü bir işlevi olmadığını vurgulayan Cavlan, bunun sadece Suriyelilerle ilgili olmadığını, genel olarak insani yardım projelerinde geçim kaynaklarına erişim programlarının toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmemesinin küresel bir sorun olduğunu belirtti. Cavlan'a göre göç sonucu hane gelirinin azalmasıyla kadınlar istihdama katılıyorlar, ancak ev içi emek ve bakım hizmeti paylaşılmadığı için bu durum kadınlar üzerindeki baskıyı daha artırıyor. Kadının güçlendirilmesinden ziyade aile odaklı istihdam programları, kadınların yapabilirliğinde dönüştürücü bir etki yaratmıyor.

Cavlan, Türkiye'nin kadın istihdamının en düşük olduğu ülkelerden biri olduğunu hatırlatarak Suriyeli kadınların da çok büyük oranda kayıt dışı ve güvencesiz olarak çalıştıklarını belirtti. Ayrıca yoksulluğun herkes için önemli bir sorun olduğunu, ancak gündelik pratiklerde kadınlar, LGBTİ bireyler gibi kırılgan grupların, kaynaklara erişim konusunda daha fazla olumsuz etkenle baş etmek zorunda kaldığını da vurguladı.

Cavlan'a göre geçim kaynaklarına erişim programları genellikle; kadınların eğitim düzeylerinin artırılması, kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi ve iş piyasalarında esnekliğe yönelik düzenlemeleri kapsar. Ancak temel sorunlara dönüştürücü çözümler getirmediği için, bu destekler kadınların geçim kaynaklarına erişiminin güçlendirilmesi için tek başına yeterli olmamaktadır. Bu programların genellikle "kadın işi" olarak görülen sektörlerle göre

Elçin Cavlan, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu

planlanması ise, iş gücü piyasasında cinsiyetçi rol dağılımlarını güçlendirerek kadın emeğini kısıtlı bir alana hapsederken, esnek çalışmanın emek yoğun sektörlerde kadın iş gücünü ikincil bir konumda sınırlandırıyor.

Geçim kaynaklarına erişim programlarıyla ilgili neler yapılması gerektiğine değinen Cavlan, **“Yapılması gereken, kadınları belli sektörlere hapsedmeyecek, özel önlemlerin alındığı programlar ve bunlar için savunuculuk çalışmalarıdır,”** diyerek özel önlemlere ilişkin önerilerden bazılarını paylaştı;

- Erken çocukluk bakım ve eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması,
- Bağımlı aile bireylerinin (yaşlı, engelli) bakımına yönelik hizmetlerin yaygınlaştırılması,
- Göçmen kadınların kayıt dışı istihdamıyla mücadele edilmesi,
- Mesleki kurslarla cinsiyetçi iş bölümünün yeniden üretilmesinin önlenmesi,
- Ev eksenli çalışan kadınların sorun ve taleplerini dile getirebilecekleri platformlar yaratılması,
- Kadınların karar mekanizmalarına katılımının desteklenmesi

Cavlan son olarak, bu konunun süreklilik ekseninde değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir sorun olduğunu, donörlerin politize olması, uzun vadeli sürekli fonların yetersizliği gibi faktörlerin, çözümlerin geliştirilmesindeki önemli engeller olduğunu vurguladı, ve **“Mülteci kadınların dayanışma, örgütlenme ve politika süreçlerine dahil edilmesini yeniden düşünmek zorundayız,”** diyerek konuşmasını tamamladı.

“

Suriye’deki savaşıla birlikte akım şeklinde, bir anda milyonları aşan bir göç dalgasıyla karşılaştık. Bu bağlamda, planlanmamış bir şekilde çok sayıda mülteci Türkiye’de barınmaya başladı...

Akgül Öneri,
İnsani Gelişme Vakfı
(İNGEV)

İnsani Gelişme Vakfı’ndan Akgül Öneri, konuşmasına, Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin durumunu yakından bir bakışla ele alacağını, ve biraz Suriyelilerin genel özelliklerinden bahsedeceğini söyleyerek başladı.

“Suriye’deki savaşıla birlikte akım şeklinde, bir anda milyonları aşan bir göç dalgasıyla karşılaştık. Bu bağlamda, planlanmamış bir şekilde çok sayıda mülteci Türkiye’de barınmaya başladı, ve hem kültürel, hem de sosyal olarak, Türkiyeli ve Suriyelilerin bir arada yaşaması söz konusu oldu.”

Demografik olarak, Türkiye’ye gelen Suriyeliler genellikle kırsal bölgelerden geliyor olduğunu, ve bu durumun kentleşmeye yönelik sorunlara yol açtığını, daha önce de pek çok kez vurgulanan dil bariyerinin ise bu sorunların aşılmasını güçleştirdiğini söyleyen Öneri, hayat göstergelerinden bahsederek konuşmasına devam etti.

“Suriyelilerin %81’i yaşadıkları mahallede mutlu ama bunun yanı

sıra %71'i ailesinin geleceğiyle ilgili endişe duyuyor. Erkeklerin sadece %32'si eşlerinin ekonomik hayatına katılımına olumlu bakıyor ve destekliyor. Erkeklerin %25'i birden fazla eşe sahipken %84'ü de dini pratiklerinin güçlü olduğunu söylüyor."

Öneri'nin paylaştığı verilere göre, hanelerin geliri genellikle erkekler tarafından karşılanıyor. Suriyeli ailelerin %82,5'inin aylık geliri 650 TL sınırında, yani yoksulluk eşiğinin altında. Genellikle 4-6 kişilik ailelerde bir ya da iki kişi çalışıyor. Erkekler kadınlara göre daha çok çalışma iznine sahipler. Bu durum, kadınların erkeklere oranla daha az çalışmasının yanı sıra, daha çok kayıt dışı olarak çalıştıklarını da gösteriyor. Çalışma izni ile, yasal statü sahibi olarak çalışan Suriyelilerin oranı ise %31.

Türkiye'de iş sahibi Suriyelilere ilişkin verilerle devam eden Öneri, %67'sinin üniversite mezunu olduğunu, yarısından fazlasının gündelik dil olarak Türkçe'ye hâkim olduğunu, ortalama aylık sermayelerinin 50.000 dolar civarında olduğunu ve özellikle toptan ticaret, inşaat, perakende satış, turizm, danışmanlık, ulaşım, gıda ve tekstil sektörlerinde yoğunlaştıklarını söyledi. Ayrıca daha önce Suriye'de de iş sahibi olanların oranı %71 iken, ilk kez Türkiye'de iş kuranların oranı %29 ve şirket sahibi Suriyeli kadınların oranı ise yalnızca %2.

Konuşmasının devamında İnsani Gelişme Vakfı'ndan, ve bu alanda neler yaptıklarından bahseden Öneri, en temelde insani gelişime katkı sağlamayı amaçladıklarını ve buna yönelik programlar geliştirdiklerini söyledi. Bu bağlamda, Suriyeli mültecilerin entegrasyonu için üniversiteler ve iş dünyasından insanlar arasında

Akgül Öneri, İnsani Gelişme Vakfı (İNGEV)

işbirliği içinde çalıştıklarını, ve iki farklı projeden bahsedeceğini belirtti;

- Girişimcilik Destek Merkezi, 2018 yılında İstanbul'da kuruldu. Arapça olarak danışmanlık hizmeti veriliyor. Hukuki süreçler, finansal konular, iş geliştirme, pazarlama ve bilişim teknolojileri gibi konularda yüz yüze ya da online toplantılarla danışmanlık destekleri veriliyor. Bunun yanı sıra, en çok destek talebinin geldiği illerde kapasite gelişim eğitimleri de yapılıyor.
- İş Geliştirme Mentorluğu, kurulan şirketlerin güçlendirilmesi için mentor desteği vermeye başlandı. Özellikle, Suriyelilerin yoğun olduğu sektörlerdeki girişimcilerle Türkiye iş piyasasında çalışan ya da emekli olmuş deneyimli kişilerin birlikte çalışması sağlandı.

İş dünyasında Suriyelilere ilişkin göz önüne çıkan sorunlara değinen Öneri, çalışma izinlerine yönelik bürokratik sorunlardan, bankalarda Suriyelilere hesap açmak istememek gibi şubeden şubeye değişen tavırlardan ve kredi sisteminin Suriyeliler için aktifleştirilememesinden, Suriye'de popüler olan sektörlerin bazılarının Türkiye'de talep görmemesinden ve toplumsal algılar nedeni ile Suriyelilerle çalışmak istememe durumundan bahsetti. Konuşmasını bitirirken bu zorlukların aşılması için, yarı vasıflı iş gücünün geliştirilmesi, Türkçe dil becerisinin kazandırılması, yasal çalışma şartları hakkında bilgilendirmelerin yapılması, Türkiyeli ve Suriyeli işletmeler arasında iş birliklerinin desteklenmesi gerektiğini vurguladı.

“

STK'lar girişimcilik eğitimleri yapmalı mı yoksa KOSGEB tarafından mı yapılmalı? Mültecileri korumalı mıyız yoksa bunu devlet mi yapmalı? gibi pek çok soru var. Sivil toplumun esas rolü, mültecilerle ilgili pozitif bir anlatı sunabilmek olmalı...

Mustafa Özer,
Habitat Derneği

Habitat Derneği ve UNHCR ortaklığında yürütülen İMECE projesinden bahsederek konuşmasına başlayan Özer, girişimcilik alanında çalıştıklarını belirtti.

“Girişimcilik konusunda sivil toplum kuruluşlarının misyonu nedir? Kendimizi bir krizin içinde bulduk ve 8 yıldır bu krizin içindeyiz. STK'lar girişimcilik eğitimleri yapmalı mı yoksa KOSGEB tarafından mı yapılmalı? Mültecileri korumalı mıyız yoksa bunu devlet mi yapmalı? gibi pek çok soru var. Sivil toplumun esas rolü, mültecilerle ilgili pozitif bir anlatı sunabilmek olmalı.” diyen Özer, İMECE projesinden bahsederek devam etti.

2017 yılında başlayan ve girişimcilik eğitimlerinin yapıldığı projenin ilk aşamalarında, dil bariyerinin büyük bir problem olduğunu, çeviri için çok fazla zaman kaybı yaşandığını, ve soruna çözüm olarak ileri

aşamalarda daha önce eğitime katılmış gönüllülerin birbirlerine doğrudan eğitim vermeye başladığını söyleyen Özer, bu modelin dil engeli için bir çözüm sunduğunu, ancak Türkiyeli ve Suriyeli katılımcıların birlikte eğitim alamadıklarını da belirtti.

Özer, İMECE projesi ile sahada 4500'den fazla kişiye gönüllüler aracılığıyla girişimcilik eğitimi verildiği söyledi ve projede girişimcilik üzerine çalışmanın yanı sıra aynı gençlerle çalışmanın önemine de değindi. **"Bize göre 18-45 arası genç, ancak bu programda 18-35 arasına odaklanıyoruz. Krizden bahsediyoruz ama gelecek çok hızlı, ve gençlerle çalışırken yeni teknolojileri de gündemimizde tutmaya, bu teknolojilerle tanışmalarını sağlamaya çalışıyoruz."**

Özer'in paylaştığı bilgilere göre UNHCR fonlarıyla hayata geçirilen İMECE projesi ile finansal sürdürülebilirliği olmayan mültecilerin finansal kaynağa erişiminin sağlanması amaçlanıyor. Yasal düzenlemelerin olmaması nedeniyle bankacılık hizmetlerinden yararlanamama, kredi alamama gibi engellerin üstesinden gelmeye çalışılan İMECE projesi kapsamında verilen hibe destekleri ile, girişimciler kendi işlerini geliştirerek Türkiye ekonomisi ile bağlantı kurabilir hale geliyorlar. İMECE projesinin bu metodu, kapsayıcı büyüme olarak adlandırılıyor.

Özer, bugüne kadar 150'den fazla kişiye kendi işlerini geliştirmeleri için hibe verildiğini, ve geçtiğimiz yıl yaptıkları etki araştırmasına göre her bir işletmecinin Suriyeliler için ekstra %2,4 oranında iş imkanı sağladığını belirtti.

Mustafa Özer, Habitat Derneği

Girişimciliğın yanı sıra, kültürel projelerin de geçim kaynağına erişim için bir model olabileceğini vurgulayan Özer, mültecilerle birlikte kurulmuş iki farklı müzik grubunu desteklediklerini, bu destekler aracılığıyla grup üyelerinin profesyonel müzik hayatlarına devam edebildiklerini söyledi.

Son olarak start-up konusuna da değinen Özer, teknolojiyi nasıl dahil edebileceklerini düşünürken start-up programları geliştirmeyi düşündüklerini, ancak fikirlerin iş modeline dönüşüp para kazandırmasının 2-2,5 yıldan uzun sürmesinin bir dezavantaj olduğu söyledi. En çok para kazandıran işletmelerin günlük tüketime ve ticarete yönelik olduğunu ve programlar geliştirilirken toplumsal talepler, çeşitli illerdeki banka ve Ticaret Odaları gibi kurumların eğilim ve yaklaşımları, gibi faktörlerin dinamikleri etkileyebileceğini belirterek sözlerine son verdi.

“

Tersine mentorluk ile mülteci gençlerin kişisel gelişimi, özgüvenlerinin güçlendirilmesi gibi hedeflerin yanı sıra iş dünyasındaki ön yargıların kırılması da hedeflenmekte.

Nuha Boğa, EMBARC Projesi

Nuha Boğa, EMBARK projesinin, özel sektörde üst düzey yöneticilerin, mültecilerin istihdamına yönelik ne yapabileceklerini tartışmasıyla ürettikleri fikirlerle ortaya çıkan bir liderlik programı olduğu söyleyerek konuşmasına başladı.

EMBARC projesi mültecilere ilişkin ön yargıları kırmak ve ekonomiye yük olan bir grup olarak görülmelerinden ziyade sahip oldukları potansiyellerin görünür hale gelmesini amaçlıyor. Bu doğrultuda, proje kapsamında, mültecilerin yararlanabilecekleri mentorluk, koçluk, eğitimler, araştırmalar, atölye çalışmaları, kariyer kampları gibi pek çok faaliyet yer alıyor.

EMBARC projesindeki “tersine mentorluk” yöntemine değinen Boğa, bu yöntemde gençlerin iş dünyasından yetişkinlere mentorluk yaptığını, iş dünyasındaki kişilerle mülteci gençlerin mentorluk için eşleştikten sonra hedeflerini belirleyerek 3 ay boyunca görüşmeye devam ettiklerini söyledi. Tersine mentorluk

ile mülteci gençlerin kişisel gelişimi, özgüvenlerinin güçlendirilmesi gibi hedeflerin yanı sıra iş dünyasındaki ön yargıların kırılması da hedeflenmekte.

Tersine mentorluğun yanı sıra diğer programlardan da bahseden Boğa, Goals for Good Programı'nda gençlerin sosyal faydayı amaçlayan fikirlerini uygulamaya yönelik plan geliştirmek üzerine çalıştığını, ve Kariyer Kampı etkinliklerinde, geçmiş dönem proje katılımcıları ve iş dünyasından insanların bir araya gelmesiyle kariyer gelişim imkanları yaratıldığını söyledi.

Boğa'nın paylaştığı bilgilere göre program ilk kez 2018 yılında Unilever Türkiye'den 13 yönetici ve 13 genç Suriyeli mültecinin eşleştirilmesiyle uygulanmaya başlandı. Programın ilk döneminde ağırlıklı olarak pazarlama, finans, medya gibi konulara yer verildi. Programa, İstanbul'da ikamet eden, İngilizce ve/veya Türkçe konuşabilen ve programda yer alan firmanın çalışma alanlarından en az bir tanesi ile ilgilenen 20 – 28 yaş aralığındaki mülteci gençlerin katılabileceğini belirten Boğa, programın aynı zamanda Türkiyeli üniversite öğrencilerine ve yeni mezunlarına açık olduğunu da ekledi.

Konuşmasının devamında EMBARK projesinin genç mülteciler için beklenen katkılarından bahseden Boğa,

- Yeni beceri kazanımları, kariyer planı geliştirmeleri ve kişisel gelişimlerinin desteklenmesini,
- İstihdam edilebilirliğin artırılmasını,
- Kendi işlerini kurabilmeleri konusunda güven kazanmalarını,

Nuha Boğa, EMBARK Projesi

- Türkiye’deki hem sosyal hem de iş hayatına adapte olmalarını,
- Yeni yeteneklerin keşfedilmesini sağlamak için çalıştıklarını söyledi.

Ayrıca projenin yönetici ve firmalara sağladığı katkılardan da bahseden Boğa, projenin;

- İşe alım stratejilerini geliştirme,
- Yeni pazardan haberdar olma ve ürünleri adapte edebilme,
- Teknoloji ve sosyal medya yeniliklerini öğrenme,
- Gençlerin beklentilerini anlayarak yeni bakış açıları geliştirebilme gibi katkıları olabileceğini söyledi.

Boğa son olarak, gelecek dönemlerde farklı sektörlerden şirketleri programa katılmaya davet ettiklerini ve sivil toplum kuruluşları ile yapacakları güçlü ortaklıklarla projenin etkisini genişletmek istediklerini belirtti.

Altı Çizilen Konular:

- Türkiyeli ve Suriyeli toplumun büyük çoğunluğu gençlerden oluşmaktadır. Bu nedenle geçim kaynaklarına erişim problemlerinin acilen gündeme alınması gerekiyor.
- Türkiye’de koruma altında yaşayanların %71’i kadın ve çocuklardan oluşuyor.
- Genç mültecilerin en önemli sorumlulukları arasında, ailelerine bakmak ve ev için gelir getirmek yer alıyor.
- Gençler, toplumun kırılgan grubunu temsil ediyor. Kırılgan genç mülteciler kayıt dışı çalışmaya itiliyor.
- Entegrasyon ve istihdama erişimin önündeki en büyük engel dil bariyeri olarak karşımıza çıkıyor.
- Dil bariyeri, Türkiyeli ve Suriyelilerin birlikte mesleki eğitim almalarını ve sosyal faaliyetlerde bir araya gelmelerini engelliyor.
- Suriyeli gençler genellikle sosyal uyum sağlamaya istekliler, ancak işyerleri dışında arkadaş edinemiyorlar.
- Genç mülteciler; korunmaya, sosyal güçlendirmeye, eğitim ve istihdama erişime ihtiyaç duyuyor.
- Mültecilerin çoğunlukla kırsal bölgelerden gelmiş olması kentsel entegrasyonu güçleştiriyor.
- Dil bariyeri, mültecilerin istihdamında büyük bir sorun yaratıyor.
- Hem işgücü piyasasının yapısı, hem de ev içi emeğin şekillenışı toplumsal cinsiyet rolleriyle şekilleniyor.
- Kadın ve erkek mülteciler arasında; ev içi ücretsiz emek ve gelir getirici faaliyetler gibi keskin, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımlar var.
- Suriyeli kadınlar ataerkil kültür ve eğitim yetersizliğinden dolayı genellikle güvencesiz, kayıt dışı ev içi işlerde çalışıyorlar.
- Türkiye’de mülteciler için istihdam imkanlarının yoğun olduğu sektörler var. Yeterlilik ve istihdam programlarının bu sektörleri göz önüne alarak geliştirilmesi gerekiyor.

-
- Suriyeli mültecilerin yer aldıkları sektörlerde belirli bir öbikleşme görülüyor.
 - Yeterlilik programları sadece mültecilere yönelik değil, büyük ölçüde yerel toplumu da içeriyor.
 - Beceri ve yetkinlik geliştirme programları, mesleki kurslar mültecilerin işe erişimini desteklemektedir.
 - Fonlar ve kaynaklar sınırlı olabilir. Bu nedenle ortaklıklar kurarak kaynakları paylaşmak son derece önemli.
 - Yenilikçiliğe dayalı start-up iş modelleri, hızlı gelir üretemediği için mültecilerin geçim kaynaklarına erişiminde çok fazla tercih edilemiyor.

Öneriler:

- Türkiyeli ve Suriyeli gençlerin birbirleriyle rekabet ettiği algısının önüne geçilerek her iki grubun sorunlarıyla ilgili ortak zeminle geliştirilmeli.
- Etkili politikaların geliştirilebilmesi için gençlik kimliğinin anlaşılmasına önem verilmeli.
- Genç mültecilere yönelik programlarda belirli standartlar dikkate alınmalı.
- Demokratik katılım için genç mülteciler karar alma mekanizmalarına dahil edilmeli.
- Tüm güçlendirme programlarında psikososyal destek boyutu dikkate alınmalı.
- Sosyal uyum ve travma sonrası destekler için kültür sanat etkinlikleri, spor faaliyetleri, sanat terapileri gibi alternatif araçlardan yararlanılmalı.

-
- Kurumlar arası ortaklıklar kurularak fonların devamlılığı, kaynakların sürdürülebilirliği sağlanmalı.
 - Yerel yönetimler, sahada yürütülen çalışmaların koordinasyonu ile ilgili sorumluluk almalı, bu çalışmalara yönlendirme yapabilecek ve herkesin erişebileceği başvuru merkezleri açmalı.
 - Bu alanda yürütülen çalışmalar için genel bir koordinasyon mekanizması kurulması, yapılan çalışma ve yaklaşımlar izlenerek etki değerlendirmeleri yapılmalı.
 - Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratma çalışmalarını yapılmalı.
 - Kadınların ekonomik katılımını desteklemek için kadın örgütleriyle ortaklıklar kurulmalı.
 - Sürdürülebilir programları mümkün kılacak sosyal politikalar oluşturulmalı.
 - Türkiyeli ve Suriyeli işletmeler arasındaki ortaklıklar ve mentorluk faaliyetleri desteklenmeli.
 - İşveren ve çalışanlara eşleştirmeler yapılarak mentorluk, danışmanlık hizmetlerinin verilmesi sağlanmalı.

KONFERANS: GEÇİM KAYNAKLARINA ERİŞİM ve EKONOMİK KATILIM

THE LIVELIHOODS AND FINANCIAL INCLUSION

12 Aralık 2019

1. Oturum

Ulusal Düzeyde Yapılan İyi Uygulama Örnekleri

Moderatör Verda Yüceer
Dünya Gıda Programı

Cihan Arsu
Kızılay

Ayşegül Yalçın Eriş
Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği

Erdem Vardar
YUVA Derneği

Emine Kaya
C@rma

Burak Uyan
Mülteci Destek Derneği

“

Geçim Kaynaklarının Geliştirilmesi Programı, uluslararası ve geçici koruma altındaki mültecilerin yanı sıra yerel halkın istihdam edilebilirliğini ve kendi kendine yeterlilikleri için girişimciliği teşvik etmeyi amaçlıyor.

Cihan Arsu,
Kızılay

Ulusal düzeydeki iyi örneklerin konuşulacağı ikinci günün ilk oturumu, Arsu'nun Kızılay'ın Geçim Kaynaklarının Geliştirilmesi Programı faaliyetlerini anlatan sunuşu ile başladı.

Geçim Kaynaklarının Geliştirilmesi Programı, uluslararası ve geçici koruma altındaki mültecilerin yanı sıra yerel halkın istihdam edilebilirliğini ve kendi kendine yeterlilikleri için girişimciliği teşvik etmeyi amaçlıyor. Bu bağlamda program kapsamında mesleki eğitimler, girişimcilik eğitimleri, çalışma izni ve istihdam edilme destekleri, tarım ve hayvancılık teşvikleri ve Türkçe dil kursu hizmetlerine yönelik faaliyetlerin yer aldığını söyleyen Arsu, Geçim Kaynaklarının Geliştirilmesi Programı ile ilgili olarak şu noktalara değindi:

İşe yerleştirme ve mesleki güçlendirme:

- Mültecilerin beceri düzeyleri belirlenerek uygun işlere yönlendirilmeleri sağlanabiliyor.

- İşe yerleştirmesi yapılan mültecilerin çalışma izni sürecini kolaylaştırılıyor ve çalışma izni ücretleri karşılanıyor. Bir sene boyunca takip ettiğimiz kişilerin iş süreci devam edecekse, çalışma izinleri yenileniyor.
- Uygun iş bulunamayan Suriyeli mültecilerin güçlendirilmesine yönelik beceri kazandırma ve mesleki eğitimler sağlanıyor. Mesleki eğitimlerde sektörlerdeki boş pozisyonlar hedef alınıyor.
- Sektöre özel eğitimler ve kurslar için, meslek odaları, üniversiteler ve bu alanda çalışan diğerk sivil toplum kuruluşları ile iş birlikleri yapılıyor.

Girişimcilik:

- Girişimcilik eğitimi programlarıyla yaklaşık 1000 kişiye girişimcilik eğitimi verildi. Bu eğitimlere katılan kişiler fikirlerini hayata geçirmek üzere iş planlarını hazırladılar ve değerkendirilmeye alındılar.
- Değerkendirmeler sonucu sürdürülebilir bulunan iş planları için 50.000 TL'ye kadar iş geliştirme destekleri sağlandı.
- Program kapsamında bugüne kadar Ankara, Adana, Mersin, Gaziantep, Hatay ve şanlıurfa'da sağlanan girişimcilik desteklerinin, 2020 yılında İstanbul, İzmir, Konya ve Bursa'da devam etmesi planlanıyor.

Ev içi üretimin değerkendirilmesi;

- Çeşitli nedenlerle ev dışında çalışamayanlar, özellikle kadınlar için ev içi üretim kursları düzenleniyor.
- Kursları tamamlayan kişilere 15.000 TL'ye kadar malzeme, ekipman vs. temin edebilecekleri üretim destekleri sağlanıyor.

Tarım ve hayvancılık

- Tarımın yoğun olduğu şehirlerde, Tarım Orman İl Müdürlükleri ve üniversitelerin ziraat fakülteleri iş birliğiyle tarıma yönelik teorik ve pratik eğitimler veriliyor.
- Üretici olmak isteyenler için arı alımı, koyun alımı gibi ihtiyaçlar için başlangıç sermayeleri sağlanıyor.
- Daha büyük fikirleri ve ihtiyaçları olanlar girişimcilik programına yönlendiriliyor.

Önceki dönemlerde Geçim Kaynaklarının Geliştirilmesi Programı ve Sosyal Uyum Programı birlikte uygulanırken son 2 yıldır ayrı ayrı hayata geçiriliyorlar. Ayrıca, İŞKUR ile imzalanan bir protokol ile tüm Kızılay merkezlerinin İŞKUR noktası haline geleceğini söyleyen Arsu, sahada yapılan faaliyetleri güçlendirmek için tüm diğer paydaşlarla işbirliği yapmaya hazır olduklarını belirterek konuşmasını tamamladı.

“

Kurum olarak sosyal uyuma çok önem verdiklerini belirten Eriş, sosyal uyum faaliyetleri için pek çok farklı kurumla iş birliği yaptıklarını söyledi.

Ayşegül Yalçın Eriş,
Sığınmacı ve Göçmenlerle
Dayanışma Derneği
(SGDD - ASAM)

Eriş konuşmasına, **“Yararlanıcılar homojen değil, hepimizin farklı ihtiyaçları var ve bunun farkında olmalıyız. İyi örnekler dünyanın her yerinde var. İyi olmaları başka mekanizmalarla ne kadar desteklenebildiklerine bağlı,”** diyerek başladığı konuşmasına, Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği'nden bahsederek devam etti.

1995 yılında Ankara'da kurulan Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği kuruluşundan bu yana mültecileri desteklemek için çalışıyor. Sosyal uyum, koruma, temel hak ve hizmetlere erişim, geçim kaynakları, kapasite geliştirme, vb., alanlarda çalışmalar yürütülüyor.

En çok tartışılan konulardan biri olan dil eğitimi ve mesleki yeterlilik eğitimleri düzenleniyor, ve bu programlara katılan kişiler özel sektörle ilişkilendirilerek iş bulmaları sağlanmaya çalışılıyor.

Ayşegül Yalçın Eriş, Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD - ASAM)

Kurum olarak sosyal uyuma çok önem verdiklerini belirten Eriş, sosyal uyum faaliyetleri için pek çok farklı kurumla iş birliği yaptıklarını söyledi. Ayrıca sosyal uyumun yetersiz olması halinde insan hakları ihlallerinin de artacağına, bu durumun sosyal ve ekonomik kalkınma için büyük bir engel olacağına da değindi.

Eriş, mültecilerin homojen olmadıklarını, ve farklı ihtiyaçlara yönelik faaliyetlerin planlanması gerekliliğini bir kez daha hatırlatarak Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği çalışmalarını hakkında detaylı bilgi verdi;

- Türkiyeli ve Türkiyeli olmayan gençlerin bir araya geldiği gençlik kampları düzenleniyor,
- Sosyal uyumun güçlendirilmesi için önemli olan müzik aktiviteleri yapılıyor,
- Halk Eğitim iş birliği ile pek çok dil ve mesleki eğitim kursu sağlanıyor,

Mültecilerle Çalışmak adlı bir kitap yayınladıklarını söyleyen Eriş, özellikle medyanın Suriyeli mültecilerle ilgili duyarlı olması gerektiğini, bu bağlamda düzenlenen seminerlerle 2750'den fazla gazeteci ve medya unsuruna ulaştıklarını belirtti.

İyi örneklerden biri olarak SADA Kadın Kooperatifi'nden bahsedeceğini söyleyen Eriş, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, ILO ve UN Women destekleriyle gerçekleştirilen bir proje sürecinde, tamamen kadınların fikrine dayanarak bu modelin geliştirildiğini belirtti. SADA Kooperatifi, 2019 yılında 50 kişilik Türkiyeli, Suriyeli ve Afganistanlı karma bir kadın grubu tarafından kuruldu. Kadınlar, kooperatife her üç dilde de kadınların sesi anlamına geldiği için

Ayşegül Yalçın Eriş, Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD - ASAM)

SADA adını vermek istediler. Projenin başlangıcından kooperatifin kurulmasına kadar geçen iki yıllık süreçte çatışmaların önlenmesi ve güven duygusunun geliştirilmesi için çeşitli atölye çalışmaları ve faaliyetler yapıldı. 50 kadının yer aldığı kooperatifte, kadınların herhangi bir üst yönetim yapısına ihtiyaç duymadan kurdukları sayacılık ve tekstil atölyelerinde üretim yaptıklarını, ürünlerini pazarlayarak satış yaptıklarını ve gelir elde ettiklerini anlatan Eriş, iyi örneklerin gelişim sürecinin tamamlayıcı diğer bileşenlerle görünür kılınmadığı durumlarda proje desteklerinin çekilmesiyle oluşabilecek etkilerinin öngörülememesinin bir risk faktörü olduğunu hatırlatarak sözlerine son verdi.

“

Mültecilerin toplumun geneline faydası olan hizmet işlerinde çalışmalarını çok olumlu buluyoruz, bu sayede çözüm süreçlerinin bir parçası haline gelmeleri önemli...

Erdem Vardar,
YUVA Derneği

Vardar sözlerine, Yuva Derneği'nin 2012'den beri mültecilerle birlikte çalıştığını ancak aslında yetişkin eğitim programlarına odaklanan bir sürdürülebilir kalkınma derneği olduğunu açıklayarak başladı.

Vardar, Yuva Derneği'nin,

- Çok çeşitli faaliyetlerle bütünsel bir yaklaşımı önemsediğini,
- Sürdürülebilirlik üzerine çalışan bir kurum olarak yoksulluğu azaltmayı, sağlam eğitim programları ile iklim değişikliğiyle ilgili farkındalığı artırmayı amaçladığını,
- Geniş bir bakış açısıyla iklim ve insan haklarını geliştirmeye çalıştığını ve bu amaçları tüm projelerinde kesiştirmeye çalıştıklarını söyledi.

Mlttecilerle ilgili çalışmalarından bahseden Vardar, bu çalışmaların 3 temel başlıkta ele alınabileceğini söyledi:

- Mesleki eğitim ve dil eğitimleri,
- İstihdam danışmanlığı ve yaşam becerilerinin geliştirilmesi,
- İşe yerleştirmeler.

Özellikle dil eğitiminin sosyal bütünlük, istihdam ve koruma için anahtar birleşen olduğuna dikkat çeken Vardar, sosyal alanların ancak dil becerisinin geliştirilmesiyle inşa edilebileceğini belirtti.

- Son 3 yılda yaklaşık 8000 kişiye dil eğitimleri, mesleki Türkçe eğitimi, teorik mesleki eğitimler ve iş başı eğitimler sağlandı.
- İstihdam danışmanlıkları ile piyasa araştırmaları yapılarak doğru sektörlere yönlendirme, çalışma izinlerinin alınma süreçlerinin kolaylaştırılması, çalışma izni harçlarının ödenmesi gibi destekler sağlandı.
- Nakit karşılığı emek modeli ile çalıştıkları projeler aracılığıyla yaklaşık 1500 kişiye istihdam sağlandı.

Nakit karşılığı emek projelerinin kurumlar arası tartışmalara yol açan bir konu olduğu belirten Vardar, tartışmaların bu modelin etkisine yönelik hiçbir etki araştırması olmamasından kaynaklandığını vurguladı. Konuşmasına nakit karşılığı emek modelini kullandıkları projeden bahsederek devam etti.

Çoğu daha önce hiç çalışmamış ve iş deneyimi olmayan, dezavantajlı kesimlerden bir Türkiyeli bir Suriyeli, ya da bir Türkiyeli iki Suriyeli kadın, devlet okullarında 3-6 ay süreyle hademe olarak

Erdem Vardar, YUVA Derneği

istihdam edildi. Suriyeli mülteci krizi özellikle eğitim, sağlık gibi toplumsal hizmet alanlarında zorluklara neden oldu. Okullar yeterli kaynak bulamadı, kalabalık olan sınıflarda hijyen sorunları yaşanmaya başladı. Bu proje ile sorunun kaynağı olduğu düşünülen Suriyeli mlteciiler zmn bir parçası haline geldi. Tüm ekonomik kaynakların Yuva Derneği tarafından sağlandığı bu proje ile:

- Toplumun geneline verilen bir hizmette ekstra kapasite yaratıldı,
- Daha önce hiç çalışma deneyimleri olmayan kadınlar için istihdam imkanı yaratıldı ve çalışma becerileri güçlendirildi,
- 3-6 aylık süreç sonunda maaş vermeye devam edilemese de kadınlar burada edindikleri bağlantılarla yeni işler bulabildiler.

Vardar son olarak, mlteciilerin toplumun geneline faydası olan hizmet işlerinde çalışmalarını çok olumlu bulduğunu, zm süreçlerinin bir parçası haline gelmelerinin önemli olduğunu vurgulayarak konuşmasını tamamladı.

“

Etkin Kadın İş Platformu - EKİP Projesi; Avrupa Birliği finansmanı ile Dünya Bankası tarafından yürütülen, kadınlar için sürdürülebilir bir iş modeli çıkarmayı amaçlayan bir konsorsiyum projesidir.

Emine Kaya,
C@rma

C@rma'nın bir projesi olan Etkin Kadın İş Platformu - EKİP Projesi'nden bahseden Kaya, projenin Avrupa Birliği finansmanı ile Dünya Bankası tarafından yürütülen iki yıllık bir proje olduğunu, kadınlar için sürdürülebilir bir iş modeli çıkarmayı amaçladığı ve bir konsorsiyum projesi olduğunu söyledi.

İspanya örnekleri ile deneyim paylaşımı yapabildiklerini belirten Kaya, projenin bileşenlerinin pek çok kurumun işbirliğiyle yürütüldüğüne değindi. Projenin iletişim faaliyetleri Hayata Destek tarafından yürütülürken eğitim modelleri Bilgi Üniversitesi tarafından kurgulanıyor, sosyal uyum ve eşitlikçi yaklaşım değerlendirmeleri sosyal uyum uzmanları tarafından inceleniyor. Kaya, projenin en önemli vurgusunun birliktelik olduğunun altını çizerken 2019 Ocak ayında başlayan projenin 2020 yılı sonuna kadar fonlanmaya devam edeceğini ve bu süreçte EKİP kooperatif modelinin kurulacağını belirtti.

“Projeye katılmak isteyen kadınlara neden katılmak istediklerini sordu  muzda en büyük motivasyonları Türkiyeli bir patronun olmamasıydı. Türkiyeli ve Suriyeli kadınlar birlikte ve hiyerarşiden uzak çalışacaklar, birlikte karar alacaklar,” diyen Kaya, proje kapsamında 50 Türkiyeli ve Suriyeli kadının istihdam edileceğini, patronsuz bir kooperatif modelinin temel alınacağını, tüm üyelerin eşit role sahip olduğu bir konseyle karar alma mekanizmasının kurulacağını belirtti.

Projenin ilk yılında kadınlar eğitim ve ziyaretlerle desteklenirken, ikinci yılında geliştirilen iş modelinin uygulanmaya ba  lanması, aynı zamanda eğitim ve danışmanlık desteklerinin de devam etmesi planlandı. Destek faaliyetleri arasında Türkçe dil kursları, konuşma becerilerini geliştirme atölyeleri, birlikte yaşam eğitimleri ve etkinlikleri, kadın g  c  lendirmeye yönelik toplumsal cinsiyet eğitimleri, dijital okur yazarlık eğitimleri, işletme, girişimcilik, kooperatifçilik eğitimleri, iletişim ve ekip çalışması, çatışma yönetimi gibi eğitimler ve aile ziyaretleri yer alıyor. Özellikle ev içi bakım yükü fazla kadınların katılım süreçlerini kolaylaştırmak için etkilere babalar, eşler ve çocuklar da davet ediliyor.

İş modeli geliştirilirken, ‘sağlıklı beslenme için neler yapabiliriz?’ sorusunu düşünerek başladıklarını söyleyen Kaya, kadınlar tarafından sağlıklı öğünlerin öğretilerine, ürünlerin satış, pazarlama ve network çalışmalarının da yine kadınlar tarafından yapılacağını söyledi. Ayrıca yerel   reticilerden temin edilen ürünlere öncelik verilerine, ve kadın çiftçilerle çalışarak onları da bu kooperatifin bir parçası haline getirmek istediklerini de belirtti.

“

Mülteci Destek Derneği; hazır giyim sektöründeki markalarla, dil eğitimleri ve mesleki eğitimler için Milli Eğitim Bakanlığı ile, genç mültecilerin geçim kaynaklarına erişimini sağlamak için Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği ile işbirliği yapıyor.

Burak Uyan,
Mülteci Destek Derneği

Burak Uyan, ilk olarak Mülteci Destek Derneği'ni anlatarak konuşmasına başladı, ve ardından İşçi Destek Merkezi platformundan bahsetti. Uyan'ın anlattığı üzere, Mülteci Destek Derneği 2014 yılında Ankara'da mültecilerin haklarını korumak ve hizmetlere erişimlerini desteklemek üzere kuruldu. Mülteci Destek Derneği, hazır giyim sektöründeki markalarla iş birliği yaparak çalışıyor. Bunun yanı sıra dil eğitimleri ve mesleki eğitimler için Milli Eğitim Bakanlığı ile imzalanan protokol çerçevesinde destek alırken, genç mültecilerin geçim kaynaklarına erişimini sağlamak için Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği ile işbirliği yapıyor.

Uyan, hazır giyim sektöründe GAP ve C&A Vakfı ile ortaklık yaptıklarını, bu ortaklıklarla önce saha araştırması yaparak çalışmaya başladıklarını, ve daha sonra çalışan mültecilerin haklarına erişimini

Burak Uyan, Mülteci Destek Derneği

güçlendirmeye yönelik araçlar geliştirdiklerini söyledi. Çalışan mültecilerin hakları konusunda bilgilendirilmesi ve güçlendirilmesi amacıyla yapılan odak grup çalışmaları sonucunda İşçi Destek Merkezi platformu kuruldu.

Online bir platform olan İşçi Destek Merkezi için bir web sitesi kuruldu. Web sitesinin kullanıcı dostu olması en önemli önceliklerden biri. Özellikle dil engellerinin kaldırılmasına önem veriliyor; örneğın, telefonunuzu hangi dilde kullanıyorsanız ilk girdiğınızde web sitesi o dilde açılıyor. Böylece Arapça, İngilizce ve Türkçe konuşan kullanıcılar kolayca sisteme erişebiliyor. İşçi Destek Merkezi ile çalışan mültecilerin karşılaştıkları zorluklarla ilgili danışmanlık ve uzman desteğı alabilmeleri, çalışma yaşamına ilişkin haklarıyla ilgili bilgilendirilmeleri sağlanıyor.

İşçi Destek Merkezi'nin hem çalışanlar hem iş verenler hem de markalar için yararlarından bahseden Uyan bunları şu şekilde sıraladı;

İşçilere için faydaları;

- 4 farklı dilde haklarla ilgili bilgilere erişebilirler
- 4 farklı dilde ücretsiz danışmanlık alabilirler
- Çalışma izni ve diğerk hak ve servislerle ilgili bilgi edinebilirler.
- Çalışma koşulları iyileştirilebilir
- Mülteci Destek Derneğı ve Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneğı faaliyetlerinden yararlanabilirler.

İşveren ve Markalar için faydaları;

- Mültecilerin istihdamına ilişkin detaylı bilgi edinebilirler,
- Mülteci çalışanların çalışma iznine ilişkin ücretsiz destek alabilirler,

Burak Uyan, Mülteci Destek Derneği

- Çalışanlarla iletişimi güçlendirme için çeviri desteği alabilirler,
- Suriyeli mültecileri çalışma hayatına ilişkin sorunlar konusunda desteklemeye çalışan ortaklarla işbirliği yapabilirler,
- Tedarik zinciri yönetimini geliştirir,
- Suriyeli çalışanlarla doğrudan iletişimi sağlar.

Uyan, 60.000 farklı kullanıcının İşçi Destek Merkezini ziyaret ettiğini, ziyaretçilerin %87'sinin erkek olduğunu, destek kaydı yaptıranların çoğunlukla 24-35 yaşı arasında olduğunu ve en sık karşılaşılan soruların çalışma izni ve ücretleriyle ilgili olduğunu belirterek konuşımasını tamamladı.

KONFERANS: GEÇİM KAYNAKLARINA ERİŞİM ve EKONOMİK KATILIM

THE LIVELIHOODS AND FINANCIAL INCLUSION

2. Oturum

Uluslararası Düzeyde Yapılan
İyi Uygulama Örnekleri

Moderatör **Berkin Şafak Şener**
Genç İşi Kooperatif

Fabio Ballerini
La Cooperativa Sociale
Odissea – İtalya

Elif Aksoy
IDEMA

Nermeen Abdelaziz
Birleşmiş Milletler Mülteciler
Yüksek Komiserliği Mısır Ofisi

Emel D. Andrews
RET International

Semiha Elif Yararbaş
NaTakallam

“

Ballerini, daha çok mülteci kampı açmak yerine onları köylerde ve mahallelerde barındırabilmek için daha fazla yerleşim alanı kurmaya çalıştıklarını belirtti.

Fabio Ballerini,
La Cooperativa Sociale
Odissea – İtalya

Fabio Ballerini, Floransa'dan bir saat uzaklıktaki bir bölgede yer alan ve kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu olan La Cooperativa Sociale Odissea'nın mülteciler ve iltica talebinde bulunanlar için barınma sağlayan bir kurum olduğu söyleyerek konuşmasına başladı.

Ballerini, daha çok mülteci kampı açmak yerine onları köylerde ve mahallelerde barındırabilmek için daha fazla yerleşim alanı kurmaya çalıştıklarını belirtti.

"Mülteciler için ilk karşılama" olarak adlandırılan sistemin 2001 yılında İçişleri Bakanlığı, Ulusal Belediyeler Birliği ve UNHCR arasında imzalanan bir protokolle kurulduğu ve 2002 yılında ulusal iltica programına (SIPROIMI) dönüştürüldüğünü, 2011'den bu yana

Arap Baharı etkisiyle hızlanan göç akımı ve iltica taleplerine bu program aracılığıyla yanıt vermeye çalıştıklarını söyleyen Ballerini, konuşmasına Cooperativa Sociale Odissea'dan bahsederek devam etti.

2006 yılından beri Toscana bölgesinde faaliyet göstermekte olan kurumda sosyal çalışmacılar, gençlik çalışanları, arabulucular, hukuk uzmanları, psikologlar, antropologlar ve öğretmenler gibi pek çok farklı branştan olmak üzere 70'ten fazla çalışan yer alıyor.

Faaliyetleri arasında,

- Sığınmacı ve mülteciler için ilk barınma koşullarını sağlamak,
- Kadın kurbanlar ve aile içi şiddet mağdurları için ev sağlamak,
- Göçmenler için İtalyanca dil eğitimi sağlamak,
- Çatışma yönetimi, aktif yurttaşlık, insan hakları, kültürler arası diyalog ve sürdürülebilir kalkınma gibi konularda akran eğitimi ve formal olmayan öğrenme projeleri gerçekleştirmek gibi çalışmalar bulunuyor.

2011 yılından bu yana SIPROIMI sistemine dahil olduklarını söyleyene Ballerini, bu sistem üzerinden ulaştıkları sığınmacı ve mültecilere barınak sağlama, yemek dağıtım, hukuki ve psikolojik destek, entegrasyon için eğitim ve kurslarının yanı sıra yerel şirketlerde istihdam edilmelerini sağlamaya çalıştıklarını da belirtti.

Mültecilerin yerelde istihdam edilebilmesi için yerel şirketler ve eğitim kurumlarından oluşan bir ağ yarattıklarını, bu ağ sayesinde kişiye özel eğitim programlarının gerçekleştirilebildiğini söyleyen Ballerini, bu eğitim programlarını tamamlayanların yerel şirketler tarafından sözleşme yapılarak işe alındığını belirtti.

Fabio Ballerini, La Cooperativa Sociale Odissea – İtalya

Son olarak, 2018 yılında “Terra di Tutti” adında bir sosyal girişim başlattıklarını, bu sosyal girişimde atık maddelerin zanaatkar ve sanatçılar tarafından kullanılarak geleneksel el işi ürünlerine dönüştürülmesini amaçladıklarından bahsetti. Terra di Tutti girişimi kapsamında geleneksel el işi becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler için Floransa Üniversitesi ile iş birliği yapıldığını söyleyen Ballerini, t-shirt, defter, çanta, sandalye, ahşap objeler gibi ürünlerin pazarda yer alabilmesi için çalıştıklarını, mevcut şartlarda para kazanabilecekleri ve kültürel uyumu destekleyebilecek bu gibi projelerin önemine değinerek konuşmasını bitirdi.

“

Aksoy, hedef kitlenin ekonomik sürdürülebilirliğini sağlamak için kurulan Gıda Kuluçka Merkezleri ve bu merkezlerde gerçekleştirilen eğitim programlarından bahsetti.

Elif Aksoy,
IDEMA

IDEMA'nın "good for profit" şirketi olduğunu söyleyerek başlayan Elif Aksoy, sivil toplum kuruluşu olmadıklarını, kar amacıyla çalıştıklarını, ancak sosyal fayda içermeyen hiçbir iş yapmayan bir sosyal kalkınma şirketi olarak ele alınabileceği şeklinde açıkladı.

Ankara, İstanbul ve Mersin'de ofisleri bulunan IDEMA'nın, pek çok uluslararası partner kurumun bulunduğu bir konsorsiyum olan L.I.F.E projesini hayata geçirdiğini söyleyen Aksoy, sözlerine L.I.F.E projesinden bahsederek devam etti. L.I.F.E Yenilikçi Geçim Kaynakları ile Gıda Girişimciliği projesi, Türkiye'de yaşayan farklı topluluklar arasındaki kültürlerarası anlayışı desteklemeyi, entegrasyonu teşvik etmeyi ve inovasyon, ekonomik esneklik, güçlendirme gibi konularda fırsatlar yaratmayı amaçlıyor.

L.I.F.E kapsamında hem ev sahibi toplum hem de anadili Arapça olan tüm diğer mülteci gruplarla çalışıldığını belirten Aksoy, hedef kitlenin ekonomik sürdürülebilirliğini sağlamak için kurulan Gıda Kuluçka Merkezleri ve bu merkezlerde gerçekleştirilen eğitim programlarından bahsetti.

"Gıdanın birleştirici bir yönü var, hem herkes için ortak bir şey hem de bir masa etrafında buluşturan neşeli bir şeye dönüştürebiliyorsunuz."

Biri Mersin ve diğeri İstanbul olmak üzere, toplam iki Gıda Kuluçka Merkezi bulunuyor. Kuluçka merkezlerinde her 4 ayda bir gerçekleştirilen kuluçka programlarında,

- Gıda girişimciliği eğitimleri,
- Test mutfağı kullanımı,
- Gastrodiplomasi etkinlikleri,
- Mentorluk programı,
- İş destek hizmetleri,
- İş planı yarışması,
- Ortak çalışma alanı,
- İş gücü geliştirme eğitimleri gibi destekler yer alıyor.

Kuluçka Programlarında dil bariyeri nedeniyle eğitimlerin Türkiyeli ve mülteci katılımcılara birlikte verilemediğini belirten Aksoy, ortak alan kullanımı, gastrodiplomasi etkinlikleri gibi tüm diğer faaliyetlerde tüm toplulukların bir arada bulunmasının önemli olduğunu vurguladı.

Gıda Kuluçka Merkezleri'nde kurulan büyük endüstriyel mutfaklar, eğitimlerin yanı sıra yeme içme ürünleri hazırlamak isteyen katılımcılar tarafından şeflerin desteği ile kullanılabiliyor. İki ayda bir yapılan gastrodiplomasi etkinlikleri, sıfır atık, iftar gibi çok çeşitli temalarda olabiliyor. Bunun yanı sıra girişimci kadınlar, gıda sektöründe pazarlama ve finans alanında uzmanlaşmış kişilerden oluşan bir mentor havuzundan ve gıda girişimiyle ilişkili konularda uzmanlaşmış kişilerden de destek alabiliyorlar.

“

Profesyonel Toplum
Mutfağı fikri geçim
kaynakları alanında sivil
toplum, kamu, özel sektör
gibi pek çok sektörün bir
arada çalışması ihtiyacıyla
birlikte gelişti.

Nermeen Abdelaziz,
Birleşmiş Milletler
Mülteciler Yüksek
Komiserliği Mısır Ofisi

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Mısır Ofisi'nden gelen Nermeen Abdelaziz, Kahire'den bir örnek olan Profesyonel Toplum Mutfağını anlatacağını söyledi.

Abdelaziz, Profesyonel Toplum Mutfağı fikrinin geçim kaynakları alanında sivil toplum, kamu, özel sektör gibi pek çok sektörün bir arada çalışması ihtiyacıyla birlikte geliştiğini söyledi. Mültecilerin hangi sektörlerde çalışabileceklerini anlamaya çalıştıkları bir araştırmada yanıt olarak karşılarna gıda sektörünün çıktığını ve buna yönelik bir proje planı geliştirildiğini belirtti.

Mısır'daki mülteciler için fon destekleriyle geliştirilen projeyi uygulayarak gıda sektöründe çalışabilmelerini sağlamaya çalıştıklarını, ve bunun için proje kapsamında mültecilere kapasite güçlendirme eğitimleri, mentorluk ve finansal hibe destekleri verildiğini söyleyen Abdelaziz, bu desteklerin ürünlerin pazarlanma sürecindeki zorlukları aşmak için yeterli olmadığını belirtti.

Nermeen Abdelaziz, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Mısır Ofisi

Ürünlerin satışı için kurulan dayanışma ağı, profesyonel bir çözüm sağlamadığı için yeni bir yöntem aradıklarını, bu noktada gıda sektöründeki pazarlama satış platformlarından biri olan Mumm'a ulaştıklarını paylaşan Abdelaziz, **"Mumm aslında bizim kullandığımız bir yemek ismi. Bu platformda da Mısırlılar tarafından yapılan ev yapımı yemekler satılıyor,"** dedi, ve Mumm Platformu'na dahil olma süreçlerini anlatarak devam etti.

Mumm satış platformunun bir takım kriterleri, mutfak yapılındırılmasından yemeğin üretim şekline kadar uyulması gereken pek çok kural olduğunu, ancak mültecilerin üretim imkanlarının bu kriterleri sağlamadığını söyleyen Abdelaziz, özel sektörün kapısını çalarak bir iş birliği yaptıklarını bahsetti. Özel sektörle yapılan bu iş birliği ile kadınların yararlanması için profesyonel bir mutfak kuruldu. Bu sürecin devlet teşekkülleri tarafından desteklenmesi ve ürünlerin özel sektörle şirketler tarafından pazarlanarak gelir elde edilmesi için farklı paydaşlar da sürece dahil edildi.

Kamu, özel sektör ve sivil toplum ortaklığı ile kurulan bu profesyonel mutfak aynı zamanda bir eğitim merkezine dönüştürüldüğünü, kadınların burada pek çok konuda eğitimler alabildiğini, uygulama yapma şanslarının olduğunu söyleyen Abdelaziz, özel sektör ve devlet kurumları arasında bir iş modeli sözleşmesi yapıldığını ve bu modele çok paydaşlı yaklaşım adını verdiklerini söyleyerek konuşmasını bitirdi.

“

Proje kapsamında, hiçbir ekonomik kaynağa erişimi olmayan, toplumsal şiddet mekanizmalarından en az iki tanesine sistematik olarak maruz kalan kırılğan mülteci kadınlara ulaşılması hedeflendi.

Emel D. Andrews,
RET International

Mülteci krizinde geçim kaynaklarının geliştirilmesi ihtiyacı ön görüşüyle çalışmalarını yürüten RET, 2016 yılından bu yana en dezavantajlı kadınlara ulaşmayı hedefleyerek çalışmalarını yürütüyor.

RET International, Kadınların Sosyoekonomik Olarak Güçlendirilmesi Projesi kapsamında Türkiye'nin 4 farklı ilindeki atölyelerle çalışmalarını sürdürüyor. Bunlar;

- Çorum Ahşap Baskı ve Doğal Boyama Atölyesi
- Kilis Doğal Oyuncak Atölyesi
- Mardin Doğal Sabun Atölyesi,
- Şanlıurfa Sebze Meyve Kurutma ve Paketleme Atölyesi

Proje kapsamında, hiçbir ekonomik kaynağa erişimi olmayan, toplumsal şiddet mekanizmalarından en az iki tanesine sistematik olarak maruz kalan kırılğan mülteci kadınlara ulaşılması hedeflendi. Projenin destek mekanizmaları ve faaliyetleri bu hedef kitlenin profil

araştırmasının yapılmasıyla belirlenen ihtiyaçlara göre tasarlandı. Proje uygulama süreci öncesinde doğru ekibi kurmak ve barış inşa süreci yaklaşımını benimsemek için, personelin kapasitesini güçlendirmek için çalıştıklarını söyleyen Andrews, planlama sürecinde ‘Nerede ve kiminle çalışıyoruz? Kaynaklarımız neler? Bu kaynaklarla neler üretebiliriz? Ürünleri nasıl ve kime satacağız?’ gibi soruların yanıtlarını aradıklarını belirtti.

Andrews’ın paylaştığı bilgilere göre doğaya saygılı, en uygun ürünleri kullanarak ve sıfır atık ilkesiyle çalışan atölyelerde üretilen ürünlerle Çorum, Kilis, Mardin ve Şanlıurfa olmak üzere 4 ilde toplam 227 Türkiyeli, 168 Suriyeli, 103 Iraklı ve 9 Afganistanlı kadın gelir elde etti. Atölyeler aynı zamanda sosyal uyum çalışmaları için de önemli. Atölyelerin bulunduğu çalışma alanlarının belirlenmesiyle bu alanların güvenli hale getirilmesinin yanı sıra bölgedeki sosyal çevre ile de sosyal uyum ve kültürel etkinlikler yapıldı.

Bir iki aylık, ya da tek seferlik çalışmalarla geçim kaynağı sağlamaya yönelik bir çözüm üretilmeyeceğini vurgulayan Andrews, mesleki eğitim ve sosyal uyum faaliyetlerinin yeterli olmadığını, iş fırsatları yaratmanın ve bu konuda kadınların güçlendirilmesinin önemini altını çizdi. **“Mardin Sabun Atölyesinde üretilen sabunlar için uluslararası bir marka hedefi olan kadınlar, Leap Natural adıyla ürünleri markalaştırdılar ve satılan her ürüne kendilerine ait anonim hikayeleri eklediler. Kadınların doğa ile, üretim ile bağı çok güçlü. Bu gücü ortaya çıkartmak için üretici ve tüketici arasındaki bağı güçlü tutulması çok önemli,”** diyen Andrews, üretimde yer almak, geçim kaynağı yaratmak isteyen, kendi markasını yaratmak isteyen kadınları ürün belirlemeden sosyal medya pazarlamasına kadar pek çok aşamada desteklediklerini belirterek konuşmasını tamamladı.

“

Mültecilerin eğitime erişimleri yok ve yaşadıkları yerde ekonomik hayata katılamıyorlar. Bazı siyasetçiler mültecileri günah keçisi ilan edip biz köprüler kurmayı tahayyül ederken duvar örmekten bahsedebiliyor.

Semiha Elif Yazarbaşı,
NaTakallam

Uluslararası iyi uygulama örneklerinin paylaşıldığı oturumda son olarak NaTakallam projesi paylaşıldı. Yazarbaşı, NaTakallam ile yerinden edilmiş mültecilere dil hizmeti sağladıklarını söylerken mülteciler için dil desteğinin önemini vurgulamak için, **“Mültecilerin eğitime erişimleri yok ve yaşadıkları yerde ekonomik hayata katılamıyorlar. Bazı siyasetçiler mültecileri günah keçisi ilan edip biz köprüler kurmayı tahayyül ederken duvar örmekten bahsedebiliyor,”** dedi.

Mültecilerin zannedildiği gibi sadece birbirlerine değil aynı zamanda dış dünyaya da bağlı olduklarını söyleyen Yazarbaşı, **“Telefon onlar için yaşamın ta kendisi,”** diyor ve online eğitimlerine ve dil öğrenim programlarına ciddi bir talebin olduğunu belirtiyor.

Semiha Elif Yararbaşı, NaTakallam

NaTakallam, 3 alanda çalışıyor;

- Dil öğrenimi
- Akademik programlar
- Profesyonel çeviri hizmetleri

Yenilikçi bir model olan NaTakallam, Arapça öğrenmek isteyenlerle anadili Arapça olan mültecileri pratik yapmaları için online olarak bir araya getiriyor. Bu sayede mülteciler hem verdikleri dil pratiği hizmeti karşılığı gelir sağlamış oluyorlar, hem de insani bir bağlantı kurarak sosyal entegrasyon için güçlenmiş oluyorlar.

NaTakallam projesi ile mültecilerin kendi kendine yeterlilikleri için, kendilerine bakabilecek gelir sağlanmaya çalışılıyor, ve bunun için mevcut becerilerinin değerlendirilmesi hedefleniyor. İlk önce sadece Arapça dil eğitimi olarak kurgulanan proje farklı dillerde de gelişmeye başladı. Ayrıca dil pratiği desteğinin yanı sıra mülteciler tarafından profesyonel çeviri desteği de sağlanabiliyor. Akademik eğitim programları ise Arapça eğitim içeriği edinmek isteyen üniversitelere sunuluyor.

Yararbaşı, NaTakallam projesinin ön görülen faydalarının yanı sıra dil hizmetinden bağımsız olarak sosyal entegrasyon, ayrımcılıkla mücadele gibi konularda çalışan eğitimciler tarafından da talep gördüğünden de bahsetti. Öğrencilerinin mültecilerle buluşmasını isteyen eğitimciler, NaTakallam'dan yararlanmak isteyebiliyor.

NaTakallam ile 4 yıl boyunca mültecilerin 600.000 doların üzerinde gelir elde ettiklerini, 90 ülkeden 6.000'den fazla kullanıcı ve 200'den fazla okul ve üniversite ile birlikte çalıştıklarını paylaşan Yararbaşı, gelir elde edilebiliyor olmasının yanı sıra en önemli şeyin insani

Semiha Elif Yararbaşı, NaTakallam

boyut olduğu, çeviri olmasa insanların aslında iletişimi kaybedeceklerini vurguluyor; **"Makinelerle yapılan çeviri, insan çevirisinin yerini alabilecek bir şey değil, insan insana dil becerilerinin geliştirilmesi son derece önemli."**

NaTakallam'da yer alanların %40'ı üniversiteye gitmeye çalışıyor, %60'ı sadece bu projeden elde ettiği gelirlerle geçiniyor. Bu proje sayesinde gelişen ağ, mülteciler arasında yeni ortaklıkların kurulmasına, iş ve dijital becerilerinin gelişmesine ve iş dünyasına adapte olmalarına katkı sağlıyor.

11-12 ARALIK 2019
ISTANBUL

KONFERANS: GEÇİM KAYNAKLARINA ERİŞİM ve EKONOMİK KATILIM

THE LIVELIHOODS AND FINANCIAL INCLUSION

3. Oturum Araştırma Sunumları

Moderatör Lemi Karaca
Toplum Gönüllüleri Vakfı

Doç. Dr. Ulaş Sunata
TOG İzmir – Hatay
Saha Çalışması Sunumu

Hande Soğancılar Taşdemir
SCI/ Özel Sektör ile Yapılan
Araştırmanın Sunumu

“

Gençler, eğitimde karşılaştıkları problemleri, yoğunluğuna göre, yabancı düşmanlığı, dil bariyeri, müfredatın zor olması ve resmi kayıt sorunları olarak sıralıyor.

Doç. Dr. Ulaş Sunata,
TOG İzmir – Hatay
Saha Çalışması Sunumu

Mültecilerin geçim kaynaklarına erişimiyle ilgili araştırma sonuçlarının paylaşılacağı oturum, Sunata'nın Geçici Koruma Altındaki Genç Mültecilerin Geçim Kaynaklarına Erişimi araştırmasının sonuçları sunuşu ile başladı.

TOG ve Save the Children International desteğiyle yapılan araştırmada anket ve odak grup çalışmalarının yer aldığı karma model uygulandı, ve örneklem İzmir ve Hatay'daki genç mültecilerle sınırlandırıldı. Araştırmada;

- Yerinden edilmişlerin ve geçim kaynaklarına erişimin kent bağlamındaki durumu
- Gençlik ve mülteci gençler
- Kendine yeterlilik, özgüven, insanlık onuru, sürdürülebilirlik
- Eğitim ve çalışma konularına değinildi.

Araştırma soruları 10 farklı başlık altında gruplandırıldı;

- Demografi
- Sosyoekonomik statü
- Göç hikayesi
- Eğitim durumu
- İstihdam durumu
- İşsizlik
- İdeal çalışma koşulları
- Sosyal yaşam
- Yaşam memnuniyeti
- Göç ve yaşam koşulları

Araştırmaya katılanların yarısından fazlası genç kadınlardan oluşuyor. Katılanların yarısından fazlası ilkokul ya da ortaokul, %18'i ise lise mezunu. Türkiye'ye geldikten sonra eğitimine devam edenlerin oranı %30 iken, %15'i de Türkiye'de ortaöğretimden mezun olmuş.

Genç Suriyelilerin %29'u çalıştığını, bir o kadarı da iş aradığını söylüyor. Çalışan erkeklerin oranı %7,4 iken bu oran kadınlar için %59'a yükseliyor. Eğitime erişemeyen genç kadınlar, iş hayatına da dahil olamıyorlar. Çoğunluğu 3-4 ya da 5-6 kişilik ailelerde yaşıyor. Genç mültecilerin yalnızca %4'ü sosyal yardımlardan yararlanırken yüzde %54'ü ihtiyaç halinde borç bulabilmesinin çok zor olduğunu söylüyor.

Genç mülteciler büyük oranda kent kaydına sahipler. Her 4 gençten sadece 1'i formal eğitime erişebiliyor. Dil kurslarına gidenlerin oranı %41 iken, mesleki eğitim alanların oranı %7'ye düşüyor.

Doç. Dr. Ulaş Sunata, TOG İzmir – Hatay
Saha Çalışması Sunumu

Gençler, eğitimde karşılaştıkları problemleri, yoğunluğuna göre, yabancı düşmanlığı, dil bariyeri, müfredatın zor olması ve resmi kayıt sorunları olarak sıralıyor.

Formal eğitime erişim oranlarının düşük olmasının yanı sıra çalışma iznine sahip olanların oranı da yalnızca %13. Çalışma izni olmayanlar, ya bilgi sahibi değiller ya da kayıt dışı işlere yöneliyorlar.

İdeal iş ve çalışma koşulları sorusuna verilen yanıtlara baktığımızda sırasıyla, en çok, sigortalı bir iş olmasını, ücretin yeterli olmasını, işi sevmelerini, eğitim olanakları sağlanabilmesini, işin aldığı eğitime uygun olmasını ve sürekli bir iş olmasını istiyorlar.

Genç mültecilerin yarısı Suriye'ye geri dönmek isterken, Türkiye'den başka bir ülkeye gitmek isteyenlerin sayısı da yine yarısı.

Anket çalışmalarının yanı sıra yapılandırılmış odak grup çalışmalarının da yapıldığı araştırmada, eğitim, ayrımcılık ve şiddet, istihdam ve çalışma koşulları, sosyal yaşam, beklenti ve taleplerle ilgili konulara değinildi.

Henüz tamamlanmış olan araştırmanın raporu, 2020 yılında kamuoyu ile paylaşılacaktır.

“

Geçim kaynakları programında iki ana proje gerçekleştiriyoruz. Bunlardan biri bu konferansın da bir parçası olan Çok Sektörlülük Projesi, diğeri ise kalkınma odaklı bir proje olan Geçim Kaynakları Projesi...

Hande Soğancılar Taşdemir, SCI Özel Sektör ile Yapılan Araştırmanın Sunumu

Taşdemir, Save the Children International olarak geçim kaynakları programında iki ana proje gerçekleştirdiklerini, bunlardan birinin bu konferansın da bir parçası olan Çok Sektörlülük Projesi, ve diğerinin kalkınma odaklı bir proje olan Geçim Kaynakları Projesi olduğunu söyleyerek konuşmasına başladı. Projeler hakkında kısaca bilgi verdikten sonra bu ve diğer projelerin planlanması için yapılan yönlendirici araştırmalardan bahsetti. Sonuçlarını paylaşacağı İstanbul İşgücü Piyasası Araştırmasının arz eksenine odaklanan yönlendirici araştırmalardan biri olduğunu belirttikten sonra araştırma sonuçlarını paylaşarak devam etti.

İstanbul İşgücü Piyasası Araştırması'nda, değer zinciri analizi ile aksiyon sektörler ve bu sektörlerde kadınlar ve erkekler için uygun iş fırsatlarının anlaşılması, istihdama erişimdeki zorlukların anlaşılması, genç girişimciler için büyüme potansiyeline sahip pazarların belirlenmesi, saptanan aksiyon sektörlerdeki iş imkanlarının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından sorgulanması amaçlandı.

Hande Soğancılar Taşdemir, SCI Özel Sektör ile Yapılan Araştırmanın Sunumu

İki fazdan oluşan ve karma bir modelle yürütülen araştırmanın ilk fazında masa başı araştırması, odak grup görüşmeleri, kilit kişi görüşmeleri ve paydaşlar çalıştayını yer alırken ikinci faz şirketlerle yapılan derinlemesine görüşmelerden oluşuyor.

Araştırmanın birinci fazı sonunda genç mültecilerin yer alabilecekleri aksiyon sektörleri; üretim, toptan ve perakende ticaret, bilgi ve iletişim teknolojileri, eğitim, sağlık, ağırlama ve konaklama olarak belirlendi.

İşveren görüşlerine baktığımızda, Suriyeli çalışanlarla ilgili;

- Suriyeli birini çalıştırdığında halkın genel görüşüne karşı geldiklerini düşünmeleri,
- Suriyelilerin dakiklik ve çalışma saatlerine uyma konusunda rahat davrandıkları,
- Suriyeliler iş ilişkilerini sosyal ilişki olarak gördüğü için genel kurallara uymak istemedikleri,
- Suriyelilerin işe devamlılığında sorunlar yaşandığı gibi fikirleri olduğunu görüyoruz.

İşverenlerin genel yaşam becerilerine ilişkin beklentileri değerlendirildiğinde, Suriyeli mülteciler için birtakım fırsatların oluştuğunu söylemek de mümkün. Bu fırsatlardan bazıları;

- Deneyim ve teknik becerinin önceliklendirilmesi,
- Geçim kaynaklarına erişim projeleriyle teknik eğitim ve teknik beceriler edinebilmeleri, dil eğitimi alabilmeleri
- Özellikle Arapça ve diğer yabancı dil becerilerinin bazı sektörlerde avantaj sağlaması.

KONFERANS: GEÇİM KAYNAKLARINA ERİŞİM ve EKONOMİK KATILIM

THE LIVELIHOODS AND FINANCIAL INCLUSION

CONFERENCE
THE LIVELIHOODS
AND ECONOMIC
INCLUSION

4. Oturum

Genç Mültecilerin İstihdamında
Özel Sektör Ne Düşünüyor?

Moderatör Doğan Çelik
Initiative for Development

Mehlika Gider
MG Holding

Olgun Aydın
Senior Expert Supply
Chain Sustainability

Muhammed Seyid Pehlivan
Ankara Kalkınma Ajansı

Reşit Hamui
Syrian International
Business Association

“

Türkiye mülteci krizi sürecinde yalnız bırakıldı. Aktivist hareketlerle daha çok ülkenin bu konuya dikkatinin çekilmesi gerekiyor...

**Muhammed
Seyid Pehlivan,**
Ankara Kalkınma Ajansı

Pehlivan, konuşmasına Ankara Kalkınma Ajansı'nı tanıtarak başladı ve faaliyetlerini ekonomik ve sosyal gelişmelere dayandırdıklarını söyledi. Yakın zamanda sosyal sorumluluk platformlarına finansal destek sağlamaya başladıklarını da ekleyen Pehlivan, yapılan çalışmaların çıktı ve sonuçlarından da bahsetti.

Pehlivan, sosyal girişimcilik programı açıklayan kalkınma ajanslarının başında gelen Ankara Kalkınma Ajansı'nın, sosyal kalkınma ve sosyal girişimcilik alanında çalıştığını ve bu alanlarda çalışanlar için finansal destek programları uyguladıklarını, bu programlara ilişkin başvuru ve değerlendirme süreçlerinin devam ettiğini söyledi. Bunun yanı sıra, Ankara Kalkınma Ajansı'nın bir iç girişimi olarak gelişen Sosyal Sorumluluk Platformu'ndan bahseden Pehlivan, başlangıçta her yıl düzenlenen teknoloji pazarlarını sivil toplum kuruluşları için yapmayı düşündüklerini, daha sonra bunu yılda bir gerçekleşen bir etkinlikten ziyade sürekli bir hale getirmek istediklerini ve böylece online bir platforma dönüştürdüklerini

Muhammed Seyid Pehlivan, Ankara Kalkınma Ajansı

söyledi. Sivil toplum kuruluşları fikirlerini Ankara Kalkınma Ajansı'na iletiyor, bu fikirler olgunlaştırıldıktan sonra tanıtım filmleri çekiliyor ve bu filmler yayımlanıyor. Bu tanıtım filmleri aracılığı ile sivil toplum kuruluşlarının projelerine fon bulabilmeleri için sponsorluk ve kaynak yaratma arayışları başlıyor. Son olarak, Sosyal Sorumluluk Platformu ile ilgili bu tip programlara destek vermek isteyen 700 civarında gönüllüleri olduğunu belirten Pehlivan, konuşmasının devamında kısaca yaptıkları bir araştırma sonuçlarına değindi.

Söz konusu olan ve hem Türkiyeli hem de Suriyelilerin katıldığı bu araştırmaya göre;

- Yaşadığı çevrede kendini huzurlu hissedenlerin oranı %53, bu sadece mülteciler için değil Türkiyeliler için de oldukça düşük bir rakam.
- Mültecileri zulümden kaçan insanlar, din kardeşi, misafir olarak görenlerin oranı %70. Bu noktada sosyal uyum programlarında mültecileri hangi toplumsal gruplarla bir araya getirdiğimiz önemli.
- Görüşülenlerin %30'u mültecileri yük olarak görüyor ve varlıklarının olumsuz olduğunu düşünüyor. %47'si ise ülkeye kabul edilmelerinin coğrafi bir zorunluluk olduğunu söylüyor.
- Ekonomi ile ilgili konularda kafalar biraz daha karışıyor, araştırma katılımcılarının %80'i bugüne kadar mültecilere yeterince yardım yapıldığını düşünüyor ve %67'si vergilerinin mülteciler için harcanmasına karşı olduğunu söylüyor.

Pehlivan, Türkiye'nin mülteci krizi sürecinde yalnız bırakıldığını, aktivist hareketlerle daha çok ülkenin bu konuya dikkatinin çekilmesinin gerekliliğini belirterek sözlerine son verdi.

“

Dönüşümün etkisini yaşayan Türkiyeli ve Suriyeli kadınlar olarak birlikte çeşitli sektörlerde girişimler başlatmayı, daha çok istihdam alanı yaratmayı düşünmeye başladık.

Mehlika Gider,
MG Holding

Mehlika Gider, Dilenmiyorum, Kazanıyorum Kazandınıyorum Projesine dikkat çekerek konuşmasına başladı. Gider, Ankara Kalkınma Ajansı'nın Sosyal Sorumluluk Platformu için profesyonel bir iş olarak sivil toplum kuruluşlarının video çekimlerini yaptıklarını ve bu çekimler esnasında Dilenmiyorum, Kazanıyorum Kazandınıyorum projesinden bir kadınla tanıştığından ve bu kadının kendisini çok şaşırttığından bahsetti.

Gider, sözlerine devam ederken Ankara'da çalıştığı şirkette Suriyelilere karşı pek çok ön yargı olduğunu, Suriyelilerin toplum huzurunu bozduğu, iş gücü piyasasında sorunlar yarattıkları gibi olumsuz düşüncelerin yer aldığını, kendisinin de önceden bu önyargıların bazılarını taşıdığını söyleyerek kendisi de dahil olmak üzere toplumda Suriyeli mültecilere karşı ne kadar keskin ön yargılar olduğunu ortaya koydu.

Gider, konuşmasının devamında Dilenmiyorum, Kazanıyorum

Kazandınıyorum Projesi'ne geri dönerek bu projede yer alan Vahiba Hanım'ın kendisini çok şaşırttığını, algılarını ve bakış açısını değiştirdiğini belirtti. Tarım Bakanlığı'nın Suriyeli ve Türkiyeli kadınları bir araya getirmek için tarhana yapımını teşvik edecek bir proje yapmak istediğini, proje kapsamında Suriyelilerle çalışmak istediklerini ancak Suriyelilere ulaşamadıklarını öğrenen Gider, bu süreçte proje uygulamak isteyen yetkilileri ve Vahiba Hanım'ı tanıştırdığını ve böylece birtakım tanışıklıkların geliştiğini anlattı.

Geliştirilen fikirlerin hayata geçirilmesinde özellikle yapısal engellerle karşılaştıklarını, Suriyelilerin yasal olarak dernek kurma haklarının olmadığını, şirket kurmanın çok zahmetli olduğunu, kooperatiflerde bile olsa, yönetim kurulu olan yapılarda hiyerarşi olduğunu ve bu nedenle en son bir platform kurmaya karar verdiklerini söyleyen Gider, bu platform için iş dünyasından kadın derneklerini bir araya getirmenin ne kadar zorlu olabileceğine de değindi.

Yoğun çabalarla bir araya gelen Ankara'dan 20 iş kadını ve önceden Suriye'de iş sahibi olan 20 kadın birlikte çalışmaya başladı. 40 kadından oluşan bu platform Ankara Kalkınma Ajansı, İŞKUR ve sosyal hizmet uzmanları ile iletişime geçerek uzman görüşlerini aldı ve W-BUN (Women Business Network) adını verdikleri bir girişimle kadınlara istihdam yaratmak için çalışmaya başladılar.

Bu platformun oluşum sürecinde en önemli şeyin Türkiyeli iş kadınlarının yaşadığı dönüşüm olduğunu belirten Gider, insani ilişkilerle başlayan dönüşümün ve bakış açılarındaki değişimin iş fırsatlarını da etkilediğini ekledi. **"Dönüşümün etkisini yaşayan Türkiyeli ve Suriyeli kadınlar olarak birlikte çeşitli sektörlerde girişimler başlatmayı, daha çok istihdam alanı yaratmayı düşünmeye başladık,"** diyerek konuşmasını tamamladı.

“

Puma yönetiminin konuya duyarlılığı ile uzun süren uğraşlar sonucu tedarik zincirlerinde ve satış mağazalarında Suriyelilerin çalıştırılabilmesi için Türkçe-Arapça iş sözleşmeleri hazırlandı.

Olgun Aydın,
Senior Expert Supply
Chain Sustainability

Oturumun devamında söz alan Olgun Aydın, Puma'nın mülteci istihdamıyla ilgili hikayesinden bahsettiği konuşmasına, **“Kötü değiliz ama iyi örnek olduğumuzu da bilmiyordum,”** diyerek başladı.

Puma olarak artık Türkiye’de çok büyük bir üretimlerinin olmadığını, sınırlı sayıda fabrikanın olduğunu belirten Aydın, Suriyeli mültecilerle ilgili konulara nasıl dahil olduklarından bahsetti. Yükselen mülteci kriziyle birlikte Suriyeli mültecilerin mücadelelerine tanık olmaya başladıklarını ve özellikle 2016 yılında Suriyelilerin iş gücü piyasasında aktif olarak yer almaya başlamasıyla bu konunun gündemlerine girdiğini paylaştı. **“Markalar iş dünyasında her şeyin yasal olmasını önemser. Ben de tedarik zincirimdeki bütün firmaları toplayıp sakın ha Suriyeli işçi çalıştırmayın dedim, çalışma izinleri yoktu ve yasal değildi.”**

2015 yılından bu yana marka adına Suriyelilere çeşitli yardımlar yaptıklarını, ancak bunların yetersizliğinin farkında olduklarını söyleyen Aydın, daha gerçekçi adımların atılması için marka içinde lobicilik yapmaya başladıklarını anlattı.

Puma yönetiminin konuya duyarlılığı ile uzun süren uğraşlar sonucu tedarik zincirlerinde ve satış mağazalarında Suriyelilerin çalıştırılabilmesi için Türkçe-Arapça iş sözleşmeleri hazırlandı. Aynı zamanda işe alınanlar için oryantasyon programları da geliştirildi. İlk başta bir fabrika ile anlaşıldı ve 5 Suriyeli burada işe alındı. Bu süreçte mültecilerin istihdam edilmesiyle ilgili ön yargıların kırılmaya başladığını, olumlu sonuçlar alındığını gözlemlediklerini söyleyen Aydın, kurumsal öncelikleri arasında insan haklarını desteklemenin de yer aldığı Puma'nın üst düzey yöneticilerinin de bu uygulamadan haberdar olmasını istediğini söyledi. Puma merkez yönetimi tarafından da mültecilerin istihdam edilmesine sıcak bakılması sonucunda bu sürecin halen devam ettiğini belirten Aydın, **"Bu kez tedarikçi ve perakende sektöründeki firmaları toplayıp çalışma izni olmadan kayıt dışı Suriyeli çalıştırmayacaksınız demeye başladık,"** diyerek konuşmasına son verdi.

“

Çalışma izinleri, dil bariyeri, vergilendirme sorunları, hibe kurumlardan finansal destek alınamıyor olması en sık karşılaştığımız sorunlar arasında...

Reşit Hamui,
Syrian International
Business Association (SIBA)

Suriyeli bir iş adamı olan Reşit Hamui, Suriye’den çıkıp farklı ülkelerde konumlanmaya çalıştıklarını ve SIBA bünyesinde dünyanın dört bir yanında çalışan 50 farklı sektörden iş insanlarının olduğunu söyleyerek sözlerine başladı.

SIBA’nın Türkiye dışında Fransa, Amerika, İngiltere ve Kanada’da merkezleri olduğunu ve yakın gelecekte Mısır şubesinin de açılacağını söyleyen Hamui, en büyük merkezlerinin Türkiye olduğunu belirtti. SIBA, Suriyeli mülteciler için daha iyi çalışma koşulları sağlamayı amaçlıyor ve bu bağlamda mültecilerin en çok mücadele etmek zorunda kaldıkları sorunları tespit etmeye çalışılıyor.

SIBA’ya kayıtlı şirketlerde 20.000’den fazla çalışan olduğunu ve bunların büyük çoğunluğunu mültecilerin oluşturduğunu söyleyen Hamui, en sık karşılaştıkları sorunları şöyle listeledi;

Reşit Hamui, Syrian International
Business Association (SIBA)

- 2019 yılında bile çalışma izni konusu hala önemli bir problem. Çalışma izni için adımlar atılsa da başvuruları reddedilebiliyor,
- Dil bariyeri özellikle geçmiş yıllarda büyük bir problemdi,
- İş dünyasında yasal mülteci olmaktan kaynaklanan vergilendirme sorunları yaşanıyor,
- Suriyeli iş insanları KOSGEB gibi hibe kurumlarından finansal destek alamıyor,
- İŞKUR Suriyeli işletmeler için hizmet veremiyor.

Altı Çizilen Konular:

- Mültecilerin istihdam edilebilirliğini artırmanın en belirgin birleşenleri; mesleki eğitimler, Türkçe dil kursları ve girişimcilik eğitimleri olarak karşımıza çıkıyor. Bu eğitimlerin aynı zamanda sosyal uyum için de önemli olduğu vurgulandı.
- Dil bariyeri eğitim ve istihdama erişimde olduğu gibi, farklı toplulukların bir araya gelebileceği sosyal uyum programlarının uygulanmasında da engel oluşturuyor.
- Geçim kaynaklarına erişimde mesleki bilgi ve becerilerin geliştirilmesi için yapılan teorik ve pratik eğitimler tek başına yeterli olmayabiliyor. Aynı zamanda pazarlama, satış gibi iş dünyasına yönelik konularda da destek verilmesi gerekiyor.
- Gelir kaynağı modellerinde insani ilişkiler boyutu; hem kişisele gelişim, hem de sosyal uyum için önemli.
- Yararlanıcıların farklı ihtiyaçları ve talepleri için çok yönlü faaliyetler önemli.
- Kısa vadeli fonlar nedeniyle proje ve uygulamaların yarım kalması uzun vadeli etkilere ulaşılmasını engelliyor.
- Gençlerin güçlendirilmesi ve bütünsel çalışmalar için akademi, sivil toplum ve özel sektör ortaklıklarının kurulması önemli.
- İş dünyasında yer alan Suriyelilere karşı olumsuz bakış açıları ve yasal düzenlemelerin yetersizlikleri Suriyeli işletmecileri zorluyor.
- Suriye’de iş sahibi olan kadınların neredeyse tamamına yakınının Türkiye’de iş sahibi olamıyor, iş gücü piyasasında yer alabilmek için mücadele ediyor.
- Suriyeli ve Trkiyelileri bir araya getiren işletme ve iş modelleri n yargıların dönüştürülmesine katkı sağlıyor.
- Çalışma izinleri ve yasal mevzuattaki belirsizlikler Suriyeli işçileri zorluyor ve kayıt dışı çalışmaya itiyor.

- Suriyeli gençler arasında işsizlik oranı oldukça yüksek.
- Kadınlar için standart girişimcilik programlarından ziyade özel iş geliştirme modellerine ihtiyaç duyuluyor.

Öneriler:

- Kadınların ekonomik hayata entegrasyonu için çalışılan projelere daha fazla destek verilmeli. Fonların sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik iş birlikleri yapılmalı.
- Genel geçer ve yaygın geçim kaynaklarına erişim modelleri yerine hedef kitlenin ilgi ve ihtiyaçları iyi analiz edilerek doğrudan onlara yönelik programlar tasarlanmalı.
- Genç mültecilerin kendi kendilerine yetebilen ve bağımsız bir yaşam sürebilecekleri gelir kaynaklarına erişebilmeleri için mesleki eğitim ve finansal kaynakların yanı sıra girişimcilik, iş geliştirme gibi konularda da desteklenmeli.
- Özellikle iş geliştirme ve sonraki süreçlerde mentorluk, danışmanlık gibi bire bir uzman destekleri verilmeli.
- Hedef kitle, çalışma bölgesi, kaynaklar, iş gücü piyasası ihtiyacı, pazar talepleri gibi konularda etkin ön araştırmalarla bütüncül proje planlaması yapılmalı.
- Ticari yatırımlar; hem Suriyelileri, hem de Türkiyelileri göz önüne alarak, alternatif platformlara yönlendirilmeli ve her iki tarafında birbirini rakip ve tehlike olarak algılamasının önüne geçilmeli.
- Kadınların istihdama katılması, iş sahibi olabilmeleri için aile içi yüklerini hafifletecek kreş gibi bakım hizmetleri yaygın olarak sağlanmalı.

GEÇİM KAYNAKLARINA ERİŞİM ve EKONOMİK KATILIM KONFERANSI

SONUÇ RAPORU

11-12 ARALIK 2019
İSTANBUL

